

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Muumiperheen matkassa kohti suurta seikkailua – lasten sadutusta eri toimintaympäristöissä

Mattila, Hanna

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Muumiperheen matkassa kohti suurta seikkailua –
lasten sadutusta eri toimintaympäristöissä

Mattila Hanna
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2011

Mattila Hanna

Muumiperheen matkassa kohti suurta seikkailua – lasten sadutusta eri toimintaympäristöissä

Vuosi 2011 Sivumäärä 82

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Päivälehdessä museon sekä erään helsinkiläisen päiväkodin kanssa syksyllä 2010. Päivälehdessä museon toiveena oli saada ohjattua toimintaa alle kouluikäisille lapsille. Opinnäytetyöni toimintakerrat painottuivat lopulta enemmän yhteistyöpäiväkodin suuntaan, sillä halusin työskennellä saman lapsiryhmän kanssa useamman kerran. Helsinkiläisestä päiväkodista sain mukaan opinnäytetyöhöni kymmenen hengen ryhmän viisivuotiaita lapsia, viisi tyttöä ja viisi poikaa. Toimintakertoja kahden pienryhmän kanssa tuli yhteensä kahdeksan.

Opinnäytetyön toiminnallisessa osiossa tutustuttiin Muumiperheeseen monin eri tavoin. Ennen jokaista sadutuskertaa luettiin Pikku-Myynti lähettämä kirje, joka johdatteli kohti satujen ja mielikuvituksen maailmaa. Ensimmäisellä toimintakerralla lapsille luettiin Muumi ja uskomaton kalareissu -kirja, jonka jälkeen lapset saivat kertoa omia satujaan. Sadut kirjasin ylös sadutus -menetelmän mukaisesti. Mielikuvitukselle annettiin tilaa ja mahdollista inspiraatiota haettiin myös toisenlaisista tiloista ja paikoista. Satu sai siivet alleen, kun lasten kanssa tehtiin retket metsään sekä Päivälehdessä museon Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta juhlanäyttelyyn.

Lähes kaikki toimintakerrat pidettiin syys- lokakuussa. Ainoastaan projektin päätös lasten kanssa venyi joulukuulle. Tarkoituksena oli, että Muumit kulkivat jollakin tavalla mukana läpi kaikkien toimintakertojen. Ne esiintyivät lapsille luettavana satuna, elämyksellisenä näyttelynä, pieninä muovisina hahmoina sekä lasten omissa piirustuksissa. Lapsia ei pyydetty erikseen kertomaan satua Muumeista, vaan he saivat itse valita satujensa aiheet. Muumit olivat mukana vain tuomassa inspiraatiota kohti satujen maailmaa päätyen silti useampaankin lasten omaan satuun.

Arviointimenetelminä työssäni käytin itsearviointia, oppimispäiväkirjaa ja sadutustuokioiden dokumentointia videoimalla. Lasten havainnointi antoi mielestäni enemmän tietoa heidän kokemuksistaan kuin pelkkä palautekysely, johon he vastasivat. Palautetta toimintakertoista sain lapsiryhmän aikuisilta, jotka olivat tuokiota seuraamassa sekä ulkopuoliselta havainnoitsijalta. Museokäynnillä sain palautetta museon palvelukoordinaattorilta.

Lapset olivat mukana toiminnassa todella kiitettävästi ja muistoksi saatiin koottua satuvihko, jota lapset voivat lukea esimerkiksi päiväkodissa vielä toiminnan päätyttyäkin. Opin sadutuksesta varmasti enemmän toimiessani vain yhden ryhmän kanssa, sillä sain seurata, kuinka menetelmä tuli lapsille tutuksi ja kuinka he suhtautuivat siihen eri tilanteissa. Tulevaisuuden työssäni aion ehdottomasti kokeilla sadutusta uudelleen ja toivon sen jäävän pysyväksi menetelmäksi itselleni. Sosiaalialan ja museon yhteistyö tuottaa varmasti uutta osaamista museopedagogiikan kentälle ja samalla erilaisia mahdollisuuksia sosiaalialan työn tekemiseen.

Asiasanat: lapset, kielellinen kehitys, sadutus, museopedagogiikka

Mattila Hanna

Along with the Moomin family towards the great adventure – storycrafting with children in different operational environments

Year	2011	Pages	82
------	------	-------	----

This activity-oriented thesis was carried out in co-operation with Päivälehti Museum and one communal day care centre in Helsinki in autumn 2010. Päivälehti Museum wished to get structured activity to children under school-age. Eventually most of the activity sessions were held in day care centre, because my personal desire was to work more times with the same group. From the day care centre one group of ten five-year-old children, five girls and five boys, participated in the thesis. The functional part consisted of eight activity sessions with two small groups.

During the functional part we got to know the Moomin family in several ways. Before each storycrafting session I read a letter from Little My which led us towards the world of fairy tales and imagination. In the first session I read a book called Moomin and incredible fishing trip. After reading, children got to try to tell their own stories by storycrafting method. Imagination was given space and possible inspiration was looked for in different environments. The story got wings attached while we did excursions into the forest and to the Päivälehti Museums The Great Adventure – Moomin Family 65 Years exhibition.

Almost all the activity sessions were held in September to October, except the final session in December. The intention was that Moomin characters were part of each session in one way or the other. Moomin characters were seen in a book and in that amazingly staged exhibition. They were also small plastic figures and appeared in children's drawings and in their stories. The children got to choose their-self what they wanted to tell a story about, a specific theme was never given to them. The Moomins were only to give inspiration if needed.

As evaluation methods in this thesis I used observation and kept a learning diary. Most of the storycrafting sessions were filmed to help me evaluate my own work. I also observed children to get their immediate response in addition to get more feedback that a questionnaire would give. I also got feedback from the personnel of the day care centre and an outside observer who watched the storycrafting video records. At the museum I got feedback from the service coordinator who observed the activity session.

Children participated commendably and as a memory of this project they were given a story book of their own. Afterwards they can read it in the day care centre or at home with their parents. I can say for sure that I have learned more about storycrafting while working with only one group. I got an opportunity to follow up how the children got familiar with the storycrafting method and how they reacted to it in different situations. In the future my aim is to try storycrafting again and I hope it will remain as one of my working methods.

Keywords: children, linguistic progress, storycrafting, museum pedagogy

Sisällys

1	Johdanto	7
2	Mistä tarina sai alkunsa.....	8
	2.1 Päivälehden museo	8
	2.2 Yhteistyöpäiväkoti	9
	2.2.1 Kielellisen kehityksen tukeminen yhteistyöpäiväkodissa.....	11
3	Lapsen kielellinen kehitys.....	11
	3.1 Kielellinen kehitys ikävuosittain.....	12
	3.1.1 Kielen kehitys ensimmäisenä vuotena	12
	3.1.2 Kielen kehitys 1-2-vuotiaana	13
	3.1.3 Kielen kehitys 2-3-vuotiaana	13
	3.1.4 Kielen kehitys 3-4-vuotiaana	14
	3.1.5 Kielen kehitys 4-5-vuotiaana	15
	3.1.6 Kielen kehitys 5-6-vuotiaana	16
	3.2 Kielen osaamisesta kohti satujen maailmaa.....	17
4	Sadutus	18
	4.1 Mitä sadutus on?.....	18
	4.2 Miten sadutetaan?.....	19
	4.3 Sadutuksen vaikutukset	21
5	Museopedagogiikka	21
	5.1 Sadutusta museossa.....	23
6	Tavoitteet	23
7	Toimintakerrat	24
	7.1 Tutustuminen lapsiin päiväkodilla.....	25
	7.2 Ryhmän 1 ensimmäinen sadutuskerta	25
	7.3 Ryhmän 2 ensimmäinen sadutuskerta	27
	7.4 Sadutusta museossa ryhmien 1 ja 2 kanssa	28
	7.5 Piirretään Muumilaakson asukkaita	29
	7.6 Sadutusta metsäretkellä ryhmän 1 kanssa	30
	7.7 Sadutusta metsäretkellä ryhmän 2 kanssa	31
	7.8 Sadutusprojektin loppuun saattaminen ja satuvihon kuvittaminen	32
	7.9 Satuvihko muistona yhteisestä projektista	33
8	Arviointi	33
	8.1 Arviointimenetelmät.....	33
	8.2 Arviointi tutustumiskäynnistä	34
	8.3 Arviointi ryhmän 1 ensimmäisestä sadutuskerrasta	34
	8.4 Arviointi ryhmän 2 ensimmäisestä sadutuskerrasta	35
	8.5 Arviointi museokerralta	35

8.6	Arviointi piirustustuokiosta.....	37
8.7	Arviointi ryhmän 1 metsäretkestä.....	38
8.8	Arviointi ryhmän 2 metsäretkestä.....	39
8.9	Arviointi viimeisestä tuokiosta.....	39
8.10	Tavoitteiden toteutuminen.....	40
9	Pohdinta.....	42
9.1	Eettisyys opinnäytetyössä.....	45
	Lähteet	47
	Liitteet.....	48

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö sai alkunsa ihastuksesta Muumeihin jo 20 vuotta sitten. Päätöstä ei tarvinnut juurikaan miettiä, kun saman verran vuosia myöhemmin tarjoutui tilaisuus olla osallisena Päivälehdessä museon Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta juhlanäyttelyn suunnittelussa ja myöhemmin itse näyttelytoiminnassa. Mahdollisuus hyödyntää varhaiskasvatuksen osaamista jossain aivan uudessa toimintaympäristössä tarjosi samalla myös haasteita. Halu oppia uutta ja samalla soveltaa jo oppimaansa käytännössä houkuttelivat.

Löydettyäni Päivälehdessä museon yhteistyökumppaniksi oli pian selvillä myös toinen yhteistyötaho. Museolla oli tilausta alle kouluikäisille lapsille järjestettävästä toiminnasta, ja itselläni oli tavoitteena saada koulutuksen lisäksi lastentarhanopettajan pätevyys. Sadutus kiinnosti menetelmänä ja vaikutti mahdolliselta kokeiltavaksi yksin myös erilaisissa toimintaympäristöissä. Työn tavoitteena oli tarjota lapsille tavallisesta päiväkodin arjesta poikkeavia kokemuksia ja kiireetöntä aikaa tulla kuulluksi. Niinpä valitsin toimia yhden lapsiryhmän kanssa useampia kertoja, vaikka se tarkoitti museolla tapahtuvien ohjauksetojen vähenemistä suunniteltuun kahteen toimintatuokioon.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään sadutusmenetelmää sekä lasten kielellistä kehitystä ja mielikuvitusta. Lisäksi tutustutaan museoympäristössä toimimiseen ja museopedagogiikkaan. Toimintakertojen ja sadutuksen avulla yritettiin saada lapset käyttämään mielikuvitustaan, innostua rohkeasti käyttämään kieltä ja ilmaisemaan itseään. Lapsiryhmän kaksikieliset lapset pyydettiin ottamaan huomioon toiminnan suunnittelussa, mutta koska päiväkotia ei itse järjestänyt mitään erillisiä tuokioita näille lapsille, oli vaikea saada vinkkejä juuri heidän tarpeita vastaavasta toiminnasta. Päätin kokeilla sadutusta samalla tavalla kaikkien lasten kanssa ja kohdella kaikkia tasavertaisesti. Päiväkodin työntekijöillä oli mahdollisuus havainnoida ryhmänsä lapsia ja käyttää näin saatua tietoa oman työnsä kehittämiseen.

Muumi-teemaa hyödynnettiin opinnäytetyössä museovierailun lisäksi kaikilla toimintakerroilla. Luimme yhdessä Muumi-kirjan, tutustuimme Muumeihin näyttelyssä, lapset piirsivät kuvia Muumilaakson asukkaista sekä kertoivat tarinoita, missä Muumihahmot seikkailivat. Sadutus-tuokioita edelsi Pikku-Myyin lähettämä kirje, joka auttoi heittäytymään mielikuvituksen ja sadun maailmaan. Kesken toimintakertojen syntyi ajatus koota kaikki sadut ja piirustukset yhdeksi satukirjaksi, jonka jokainen sai muistoksi yhteisestä projektista. Samalla, kun lapset tutustuivat sadutusmenetelmään, tuli myös projekti- ja teematyöskentely tutuksi. Kaksikieliset lapset saivat käyttää suomen kieltä vertaisryhmässään sekä rauhallisissa kahdenkeskeisissä hetkissä aikuisen kanssa.

2 Mistä tarina sai alkunsa

Idean opinnäytetyön toteuttamiseen Päivälehdessä sain sähköpostiviestistä marraskuussa 2009. Museon palvelukoordinaattori ja koulumme lehtori kertoivat jo muutaman vuoden jatkuneesta yhteistyöstä sekä mahdollisuudesta toimia uudenaikaisessa ja innovatiivisessa ympäristössä. Päiväkotimaailma oli tullut jo tutuksi harjoitteluiden ja oman työni kautta ja siksi halusin haastaa itseni kokeilemaan jotain erilaista. Samalla siitä muodostui erityinen mahdollisuus tarjota elämyksiä myös lapsille.

Päivälehdessä museon lapsille ja nuorille suunnatut näyttelyt ovat olleet upeasti toteutettuja ja vuosi vuodelta entistä suositumpia. Tehdessäni harjoittelua muutamaa vuotta aikaisemmin kävin erään lapsiryhmän kanssa silloisessa Mikki Hiiri - Etsivä löytää -näyttelyssä. Näyttely teki vaikutuksen niin minuun kuin lapsiinkin. En osannut kuvitellakaan silloin, että jonain päivänä olisin vetämässä omaa projektia museon tiloissa. Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta - juhlanäyttely oli vasta ideointivaiheessa, kun tiesin haluavani mukaan. Muistan istuneeni pienessä televisioruudussa kiinni, kun Muumien tunnusmusiikki alkoi soida. Joku Muumeissa oli, mikä puhuttelee vielä aikuisenakin.

Muumien valikoiduttua yhdeksi keskeiseksi elementiksi opinnäytetyössäni oli aika pohtia seuraavaa askelta. Oli itsestään selvää, että alle kouluikäiset lapset ovat yhtenä osatekijänä opinnäytetyössäni, sillä lastentarhanopettajan pätevyyden saaminen on ollut tutkinnon lisäksi tavoitteenani alusta asti. Yhteistyöpäiväkoti löytyi helposti oman työn kautta. Lapsiryhmään kuului kymmenen viisivuotiasta lasta, viisi tyttöä ja viisi poikaa. Toiminta suunniteltiin osaksi syksyn 2010 viskarikerhoa. Viskarikerho on viisivuotiaille järjestetty esikoulun kaltainen toimintamuoto opinnäytetyöni yhteistyöpäiväkodissa.

2.1 Päivälehdessä museo

Päivälehdessä museo on Helsingin Sanomien Säätiön ylläpitämä yksityinen museo, joka sijaitsee Ludviginkadulla aivan Helsingin keskustassa. Päivälehdessä museo esittelee Uutisten aika nimisessä pysyvässä näyttelyssä sekä suomalaisen uutistyön että Helsingin Sanomien historiaa 1800-luvun lopulta alkaen. Näyttelyssä on esillä kuvia, filmejä ja erilaista esineistöä sanomalehden ja toimittajan työn historiasta. Toinen pysyvä näyttely on Painokellarissa, jossa havainnollistetaan, minkälaisella tekniikalla lehteä on toimitettu eri aikakausina. Vanhimmat esineet Painokellarissa ovat 1900-luvun alusta. Työnäytöksissä vanhaa kirjapainotekniikan ammattitaitoa pidetään yllä esittelemällä muun muassa painamisen ja sivutaiton eri vaiheita. (Savolainen 2010.)

Pysyvien näyttelyiden lisäksi Päivälehdessä on sarjakuviin keskittynyt Kuplagalleria, jossa näyttelyt vaihtuvat jopa kuusi kertaa vuodessa. Muita vaihtuvia näyttelyitä ovat erityisesti lapsille ja nuorille suunnatut eri piirretyistä kertovat näyttelyt, kuten Aku Ankka, Nalle Puh ja Muumi - näyttelyt. Opastettuja kierroksia järjestetään pysyvien näyttelyiden lisäksi näihin vaihtuviin näyttelyihin. Museokierroksen jälkeen on mahdollista osallistua työpajatoimintaan, jota järjestetään omalla ohjelmalla päiväkotij- ja koululaisryhmille. Museolla voi myös lukea sarjakuvia sekä pelata lauta- ja tietokonepelejä. Museon internetsivuilla on pelien lisäksi erityisesti koululaisille suunnattuja tehtäviä, jotka voidaan yhdistää vaikkapa osaksi museokäyntiä tai hyödyntää muussa opetuksessa. Museon sisäänkäynti, näyttelyiden opastukset sekä ohjattu työpajatoiminta ovat kaikki maksuttomia. (Savolainen 2010.)

Päivälehdessä museon ensimmäinen lapsille suunnattu näyttely oli Minä Aku Ankka - 70 vuotta ankan elämää vuonna 2004. Sitä seurasivat Nalle Puhin juhlapäivä, Mikki Hiiri - Etsivä löytää sekä Hyvä tavaton! 50 vuotta Tenavia Suomessa. Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta oli Päivälehdessä museon viides lastennäyttely ajalla 12.3.-31.10.2010. (Linnahalme 2010.) Näyttelyllä juhlittiin Muumien 65-vuotista taivalta. Tove Jansson kirjoitti ensimmäisen Muumikirjansa Småtrollen och den stora översvämningen eli Muumit ja suuri tuhotulva vuonna 1945. Suuri seikkailu johdatti museokävijät halki Muumilaakson Janssonin mielikuvituksellisten kuvien ja tekstien saattamana. Näyttelyn tunnelma nojasi vahvasti Janssonin Vaarallinen matka, Kuinkas sitten kävikään? ja Kuka lohduttaisi Nyytiä? -teoksiin. Matkalla tutustuttiin Muumilaakson asukkaisiin ja paikkoihin aina Nipsun luolasta Hemulin juhlaruselliin. Elämysosion lisäksi nähtävillä oli sarjakuvaluonnoksia Tampereen taidemuseon kokoelmista sekä Vaarallinen matka-kirjan alkuperäisluonnoksia. Päivälehdessä museon elokuvateatterissa pyöri lisäksi animaatioita Muumilaakson tarinoita televisiosarjasta koko näyttelyn ajan. (Vaihtuvat näyttelyt 2010.)

Päivälehdessä museo on profiloitunut lasten ja koko perheen kulttuurituottajaksi, joten lastennäyttelyitä tullaan Muumienkin jälkeen näkemään. Museolla on tarjota lapsille erilaista työpajatoimintaa esimerkiksi painokellarissa ympäri vuoden, joten toiminta ei suinkaan rajoitu vain vaihtuviin näyttelyihin. Edellisen näyttelyn loppuessa on uusi jo suunnitteilla. Seuraavaksi juhlitaan Suomessa 60 vuotta täyttävää Aku Ankka-lehteä. (Linnahalme 2010.)

2.2 Yhteistyöpäiväkoti

Päivälehdessä museon lisäksi toiseksi yhteistyökumppaniksi tässä opinnäytetyössä valikoitui eräs helsinkiläinen päiväkotij. 3-5 - vuotiaiden lasten ryhmästä valitsin opinnäytetyötäni varten ryhmän viisivuotiaat, viisi tyttöä ja viisi poikaa. Päiväkodissa on ollut esikoulun lisäksi myös viisivuotiaille oma viskarikerho, joten oli helppo sopia oma opinnäytetyötoiminta yhdistettäväksi osaksi viisivuotiaiden kerhoa. Lisäksi valitsin viisivuotiaat myös siksi, että he voivat olla

kielellisesti jo varsin lahjakkaita. Sanavarasto on laajempi kuin nuoremmilla ja mielikuvitus rikastuttaa leikkejä. Tämän ikäiset lapset myös kertovat mielellään omia tarinoitaan ja lukeminen ja kirjoittaminen alkavat ehkä vähitellen kiinnostaa.

Opinnäytetyön toimintakerrat suunniteltiin osittain yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa heidän toiveensa ja ideansa huomioon ottaen. Lapsiryhmään kuului neljä lasta, joiden toisena kielenä on suomi, joten se pyydettiin ottamaan huomioon toimintakertoja suunniteltaessa. Päiväkodissa ei kuitenkaan ollut mitään erillistä toimintaa suomi toisena kielenä - lapsille opinnäytetyötoimintaa suunniteltaessa ja aloitettaessa. Päätin toimia kaikkien lasten kanssa samalla tavalla ja kannustaa sekä rohkaista heitä ilmaisemaan itseään suomen kielellä. Päiväkodin työntekijöillä oli mahdollisuus havainnoida ryhmän lapsia toimintatuokioilla ja hyödyntää tekemiään havaintoja oman työnsä kehittämisessä.

Halusin opinnäytetyöni aikana keskittyä yhteen lapsiryhmään useampien toimintakertojen ajaksi, jotta lapset pääsisivät paremmin mukaan toimintaan ja kokemus olisi heille antoisampi. Samalla toimintakerroista muodostuisi lapsille eräänlainen jatkumo ja heillä olisi mahdollisuus käsitellä samaa asiaa useamman kerran ja rauhassa omaan tahtiinsa. Viisivuotiaiden ryhmä jaettiin kahteen pienryhmään, jotta tavoite antaa aikaa jokaiselle lapselle tulla kuuluksi täytyisi. Liisa Karlssonin kirjasta sain tukea ajatukselleni jakaa lapset pienryhmiin niin, että jokaisessa ryhmässä olisi sekä tyttöjä että poikia ja suomea äidinkielenään puhuvia ja niitä, joille suomi tulee vasta toisena kielenä (2005, 85-87).

Karlssonin (2005: 85) mukaan lapset hakeutuvat luontaisesti pienryhmiin ja samat kiinteät pienryhmät ovatkin osoittautuneet erinomaisiksi toiminnan kannalta. Pienessä ryhmässä lapsi saa enemmän aikaa ja tilaa. Ajatuksia tuodaan helpommin esiin, niitä pystytään perustelevaan ja on aikaa myös kuunnella toisten lasten pohdintoja. Yhdessä isossa ryhmässä yksittäiselle lapselle ei jää juurikaan aikaa keskustelulle ja eri näkökulmien pohdiskelulle. Toimintakulttuuri muotoutuu väkisinikin aikuiskeskiseksi, kun aikuinen kertoo ja kyselee vain yksittäisiä asioita lapsilta halutessaan ottaa kaikki huomioon. Tehtävätkin voivat olla liian valmiiksi suunniteltuja ajanpuutteen ja ison ryhmän hallitsemisen takia.

Pienryhmät, missä lapset saavat tutkia heitä itseään kiinnostavia ilmiöitä, ovat osoittautuneet erityisen toimiviksi. Kuhunkin ryhmään olisi hyvä kuulua sekä tyttöjä että poikia, eri asioista kiinnostuneita ja mahdollisesti erilaisia taitoja omaavia lapsia. Näin ryhmän toiminnassa ja keskustelussa saadaan monet eri näkökulmat esiin. Kun ryhmä toimii säännöllisesti yhdessä, edellisellä kerralla käsiteltyihin asioihin on helppo palata. Ajatukset jäävät ryhmän muistiin ja pitkätkin projektit mahdollistuvat. (Karlsson 2005: 85-87.)

2.2.1 Kielellisen kehityksen tukeminen yhteistyöpäiväkodissa

Päiväkodissa pidetään tärkeänä, että aikuiset pysähtyvät kuuntelemaan lasta. Puhumiselle, kyselemiselle ja pohtimiselle pyritään antamaan aikaa, jotta jokainen saisi sanoa asiansa loppuun. Päivän ja viikon mittaan päiväkodissa pyritään luomaan tilanteita, jolloin lapset saavat kertoa ajatuksistaan ja toiveistaan. Esimerkiksi ruokailun aikana aikuiset istuvat samassa pöydässä lasten kanssa ja yhdessä harjoitellaan sekä keskusteluun osallistumista että toisten kuuntelua. Kielellisen tietoisuuden eri osa-alueita kehitetään erilaisten äänne-, sana- ja rytmileikkien avulla. Kielellä ja sanoilla leikkittelyä käytetään ohjattujen tilanteiden lisäksi myös rauhoittamaan perushoitotilanteita tai viihdyttämään lapsia ruokaa odotellessa. (Päiväkoti x:n varhaiskasvatussuunnitelma 2007.)

Lastenkirjallisuutta arvostetaan päiväkodissa ja erilaiset sadut, runot, riimit ja lorut kuuluvat päiväkodin arkeen. Päiväkodissa on tapana lukea kirjaa lapsille lepohetken aikana päivittäin. Valmiiden tarinoiden lisäksi lapsia rohkaistaan kertomaan omia satuja ja kertomuksia. Omaan kansioonsa lapset saavat kertoa tehdyistä retkistä tai omista piirustuksista. Valokuvien kuvatekstit ovat myös lasten itsestä kertomia. (Päiväkoti x:n varhaiskasvatussuunnitelma 2007.) Sadutusmenetelmän käyttö yhteistyöpäiväkodissa otettiin hyvin vastaan, sillä heillä itsellään oli kiinnostusta ja ymmärrystä menetelmää kohtaan.

3 Lapsen kielellinen kehitys

Alle kouluikäinen lapsi kasvaa, kehittyy ja oppii paljon uutta valtavan nopeasti. Lapsuus on ainutlaatuista aikaa, sillä missään muussa elämänvaiheessa ei oppiminen ole yhtä vilkasta. Lapsen tunne-elämä, havaintokyky, motoriikka, kieli, ajattelu ja sosiaaliset taidot kehittyvät. Jokainen kehitysvaihe erityispiirteineen tuo mukanaan sekä onnistumisia että epäonnistumisia, iloja ja suruja. (Jarasto & Sinervo 2000: 17.)

Jokaisella lapsella on jo syntyessään oma temperamenttinsa, johon kuuluu muun muassa reagoitiherkkyys, sopeutumiskyky ja yleinen vireystila. Tietyissä kehitysvaiheissa saadut kokemukset vaikuttavat lapsen myöhempään kehitykseen. Lapsen elämäkokemus sekä hänen kehityksensä tapa ja rytmi erottaa hänet ikätovereistaan. Vaikka kehitys noudattaakin kaikille yhteisiä lainalaisuuksia, jokainen lapsi ja tämän kehitys ovat yksilöllisiä ja ainutlaatuisia. Perintötekijät luovat puitteet lapsen kehitykselle. Ympäristö puolestaan vaikuttaa siihen, mitkä perintötekijät painottuvat ja missä määrin perimän luomia mahdollisuuksia käytetään hyväksi. Siksi yhtenäisen kuvan muodostaminen tietynikäisistä lapsista ja heidän kehitysvaiheestaan on mahdotonta. (Jarasto & Sinervo 2000: 18-19.) Seuraavaksi esitellään lapsen kielellisen kehityksen vaiheita hyvin pääpiirteittäin keskittyen noin 5-6-vuotiaiden lasten kehitysvaiheeseen.

3.1 Kielellinen kehitys ikävuosittain

Lapsen kieli kehittyy hänen ollessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Aikuisen antama malli kielen käyttämisestä on erityisen tärkeää lapsen kielenkehitykselle. Ohjaamisen ja käskemisen lisäksi kieltä pitäisi kannustaa käyttämään myös tunteiden ilmaisuun sekä vuorovaikutuksen luomiseen toisen ihmisen kanssa. Kieli toimii myös vaikuttamisen välineenä, tiedon hankkimisen ja välittämisen välineenä, sen avulla luodaan ja ylläpidetään sosiaalisia suhteita sekä säädellään omaa ja muiden käyttäytymistä. Kieli kehittyy koko ajan lapsen tehdessä havaintoja, ajattelemalla ja lopulta yhdessä muistin kanssa. Aikuinen ei voi siirtää tietoa lapselle pelkän kielen avulla, vaan lapsi oppii ja omaksuu uutta toiminnan ja oivalluksen kautta. (Pärkö 2004: 211-212; Alijoki 1998: 14)

Erityisesti kasvatuksellisesta näkökulmasta tulisi välillä pysähtyä tarkastelemaan kielen eri tehtäviä, sillä niiden monipuolinen toteutuminen on yhtenä tavoitteena kielen ja sen käytön kehittämisessä. Lapset osaavat käyttää kieltä monella tavalla muun muassa erilaisten tarpeidensa tyydyttämiseen, vuorovaikutuksen luomiseen sekä tunteiden ilmaisuun. Lapsen varhaiset ihmissuhteet ja aikuisten tavat ja syyt käyttää kieltä näissä suhteissa opettavat lapselle, miten kieli toimii. (Koppinen, Lyytinen & Rasku-Puttonen 1989: 22-23.)

3.1.1 Kielen kehitys ensimmäisenä vuotena

Suu on tärkeässä asemassa aina vauvaiästä pitkälle pikkulapsi-ikään lapsen tutustuessa ympäristöönsä. Esineitä purraa ja imetään, jotta ne opitaan tuntemaan. Suun liikkeiden kehittyminen luo pohjaa puheen kehittymiselle. Ensimmäisten kuukausien aikana itkeminen on vauvan ainoa kielellinen keino ilmaista itseään. Noin kahden kuukauden ikäisenä vauva osaa jo jokeltaa ollessaan tyytyväinen. Vähitellen jokeltelu lisääntyy ja saa uusia vivahteita. Vauva oppii leikkimään äänellään, kiljahtelemaan, pärisyttämään ja nauramaan. (Jarasto & Sinervo 2000: 30-32.)

Lapsen äänihuulet vahvistuvat toistuvan ääntelyn myötä ja samoin toimintaa ohjaava hermostollinen säätelyjärjestelmä voimistuu. Puhe-elinten liikkeet alkavat täsmentyä ja aikuisen on helpompi erottaa lapsen jokeltelusta erilaisia tarpeita ja tunteita esittävät viestit. Seuraavaksi jokeltelusta alkaa erottua tavuja, joita vauva toistelee harjoitellessaan ääniteitä. Jokeltelu auttaa kontrolloimaan ääntelyä ja yhdistämään sen hengitykseen. Jäljittelyllä on suuri merkitys myös kielen oppimiselle ja pian lapsi alkaakin jäljitellä aikuisen puheessa olevia ääniteitä. Merkittävin saavutus jokelteluvaiheessa koetaan, kun lapsi keksii lauseyksikön olemassaolon. Äänitteet tuotetaan ketjuissa, jotka edesauttavat vastavuoroista kommunikaatiota lapsen ja häntä aikuisen välillä. Vähitellen lapsen ääntely alkaa yhä enemmän muistuttaa päivittäin

kuulemansa kielen äänteellisiä ominaisuuksia ja äänneyhdistelmistä muodostua ensimmäiset sanat. (Koppinen ym. 1989: 37-38.)

3.1.2 Kielen kehitys 1-2-vuotiaana

Kielestä tulee yhä tärkeämpi vuorovaikutuksen väline toisen ikävuoden aikana. Varsinaiset ensimmäiset puheeksi luokiteltavat sanat ilmestyvät ensimmäisen ja toisen ikävuoden vaihteessa. On tavallista, että keskimäärin 12-15 kuukauden ikäinen lapsi osaa jo muutamia sanoja. Lapsi ymmärtää tässä iässä enemmän puhetta kuin kykenee itse tuottamaan. Vaikka lapsi noudattaakin yksinkertaisia käskyjä ja ohjeita, tarvitsee hän vielä paljon konkreettista ohjaamista ja tekemisen sanoittamista, jotta kielellinen kehoitus ja toiminta opitaan yhdistämään. (Jarasto & Sinervo 2000: 37.)

Lapsen kielellinen kehitys on vielä kesken ja lohdutukseksi lapsi tarvitsee edelleen aikuisen syliä ja kosketusta, mikä tuo myös turvallisuuden tunteen. Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus saa uusia ominaisuuksia, kun mukaan tulevat auttaminen ja yhteistyö. Leikin mielenkiintoisena säilyttämiseen tarvitaan aikuiselta apua. Tekemisestä toiseen vaihtamiseen lapsi voi tarvita pienen varoitusajan. Liian nopeat ja lujat käskyt voivat hämmentää lasta ja saada hänet vastustamaan niitä. Monisanaisia tai pitkät ohjeita ei vielä kannata antaa, koska lapsi ei niitä välttämättä ymmärrä. Lähentyessään kahta vuotta, lapsi alkaa erottaa sanat sinä ja minä, vaikka käyttääkin itsestään omaa nimeään. (Jarasto & Sinervo 2000: 37-39.)

3.1.3 Kielen kehitys 2-3-vuotiaana

Kaksivuotias on persoona, jolla on oma tahto. Lapsi on avulias ja hänellä on halua yhteistyöhön ja myös miellyttää muita. Pian lapsi tulee uhmaikään, jolloin hän haluaa tehdä kaiken itse ja oppii myös sanomaan ei. Tunteiden ilmaisu uhmaikäisellä voi olla hyvin fyysistä. Iloisena lapsi voi hyppiä ja tanssia, kiukkuisena potkia ja lyödä. (Jarasto & Sinervo 2000: 39-43.)

2-3-vuotiaana lapsi kerää vielä tietoja havaintojen ja liikkeiden avulla. Suun merkitys tiedonkeruun välineenä vähenee näkökyvyn parantuessa. Samalla lapsi oppii kuitenkin kunnolla puhumaan. Kieli on vuorovaikutuksen väline ja sanavarasto laajenee nopeasti. Edelleen lapsi ymmärtää enemmän sanoja kuin itse käyttää. Lapsella onkin sekä aktiivinen että passiivinen sanavarasto. Tyypillistä on, että lapsi ajattelee ääneen ja kertoo jatkuvasti mitä on tekemässä. Lapsi kuulostelee omaa puhettaan. Kuuntelu on merkityksellinen kielen kehityksen alue, ja lapsi tarvitseekin puhetta, musiikkia ja lukemista. Yksinkertaiset sadut, joissa kerrotaan tutuista asioista, ovat tämän ikäisten mieleen. Vaikka lapset kuuntelevat tarkkaan, jokin heissä liikkuu jatkuvasti. Musiikkisadut ovatkin mitä parhaimpia, koska niiden mukana saa vapaas-

ti liikkua. Lapsella kieli ja liike ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. (Jarasto & Sinervo 2000: 43-44.)

Monet aikuismaiset sanat ovat juuri tämänikäisten lasten mieleen, vaikka he eivät vielä ymmärräkään täysin sanojen merkitystä. Lapset haluavat aktiivisesti oppia kielen ja alkavat kyseillä asioiden ja esineiden nimiä. Ensimmäisenä puheeseen ilmestyvät substantiivit ja verbit, sitten vasta adjektiivit. Aikaa ja paikkaa ilmaisevat sanat ovat monille vaikeita. Lapsi voi vielä käyttää itsestään etunimeä, vaikka sanat sinä ja minä alkavat vakiintua vähitellen. Minun sana sekoittuu alussa helposti tarkoittamaan sekä todellista omistamista että toivetta saada kyseinen asia itselleen.

Ikävaiheeseen kuuluu aivan normaalina myös änkyttäminen. Into puhua yhdistettynä oikean sanan löytämiseen voivat aiheuttaa takeltelemistä ja puheen katkeamista. Sanat voivat mennä myös väärään järjestykseen, koska ajatus kulkee nopeammin kuin puhe. Yleensä änkyttämisestä ei muodostu ongelmaa, jos lapseen suhtaudutaan rauhallisesti ja kärsivällisesti. Liiat vaatimukset ja puheen korjailu voivat aiheuttaa jännitystä, levottomuutta ja riittämättömyyden tunteen, jotka voivat osaltaan vaikeuttaa puheen kehitystä. Kasvamisen ja kypsymisen myötä useimmat puhevaikeudet selviävät. (Jarasto & Sinervo 2000: 44-46.)

3.1.4 Kielen kehitys 3-4-vuotiaana

Yhteisymmärryksen kyky lisääntyy ja lapsi ymmärtää puhetta ja perusteluja. Kyky pohtia asioita myös muiden näkökulmasta kasvaa. Lapsi kaipaa huomiota sekä kiitosta ja arvostusta toimiessaan oikein. Kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tarve on niin valtava, että lapsi hakee huomiota vaikka ärsyttämällä ja suuttamalla, jos tietää sen toimivan aikuiseen. Lapsi on kielellisesti jo niin kehittynyt, että hän pystyy purkamaan tunteitaan sanojen avulla. Välillä aikuisen apu ja ohjaus voi olla vielä tarpeen, varsinkin kun riitely ystävien kanssa muuttuu fyysisestä nahistelusta toisten haukkumiseen ja sättimiseen. Asiasta pitäisi pystyä keskustelemaan ilman syyttämistä ja tuomitsemista.

Sanavaraston kasvaminen antaa mahdollisuuden uudenlaisiin asioihin. Sanavarastoa kasvatetaan tässä iässä mikä -kysymyksillä. Lapsi osaa jo kuunnella tehokkaasti, vaikka näyttäisikin keskittyneen omiin leikkeihinsä. Aikuisten puheesta poimitut sanat voivat saada lapsen kuulostamaan pikkuvanhalta. Oma tekemistään lapsi saattaa sanoittaa edelleen. (Jarasto & Sinervo 2000: 46-52.)

3.1.5 Kielen kehitys 4-5-vuotiaana

Lapselle on ehtinyt kerääntymään runsaasti kokemuksia, muistikuvia ja sanavarastoa. Kaikki nämä edesauttavat mielikuvituksen rakentumista ja sisäisen maailman rikastumista. Mielikuvitus voi aiheuttaa lapselle pelkoja, koska raja toden ja mielikuvituksen välillä on vielä varsin häilyvä. Lapset voivat keksiä hurjia tarinoita ja uskoa niiden olevan totta. Myös unimaailma avartuu, ja lapsella voi olla nukahtamisvaikeuksia tai hän heräilee öisin. Mielikuvitus myös rikastuttaa leikkiä, auttaa lasta ajattelemaan luovemmin ja voi helpottaa esimerkiksi odotustilanteita. Mielikuvituksesta on hyötyä myös myöhemmin elämässä, sillä ongelmanratkaisukyky liittyy myös mielikuvitukseen. (Jarasto & Sinervo 2000: 52-53.)

Sadut alkavat kiehtoa ja kiinnostaa lasta eri tavalla mielikuvituksen kehittymisen myötä. Lapsi voi lukemisen ja kuuntelemisen lisäksi keksiä omia tarinoita, lauluja ja loruja. Lapsi havainnoi ja puhuu ymmärtääkseen häntä ympäröivää maailmaa ja kulttuuria. 4-5-vuotiaat ovat kielellisesti aktiivisimmassa lapsuuden vaiheessa. Isot käsiteluoikat saavat osaluokkia ja samoin alakäsitteet alkavat hahmottua. Miksi ja kuinka -kysymykset ovat ominaisia tämän ikäisille lapsille ja lapsi voi puhua ja kysellä myös yksin ollessaan. Jatkuvan puheen, kyselyn ja kommentoinnin lisäksi 4-5-vuotias on myös tarkka kuuntelija. (Jarasto & Sinervo 2000: 53-58.)

Viisivuotias hallitsee jo perussäännöt sanojen yhdistelystä sekä oman äidinkielenä eri taivutusmuotoja. Eri sanaluokkien sanat ovat viisivuotiaalla hallussa ja niitä esiintyy lähes yhtä paljon kuin aikuisten arkipuheessa. Lisäksi lapsi osaa käyttää aktiivi- ja passiivilauseita sekä pää- ja sivulauseita. Sanojen taivuttaminen sekä äänteiden käsittelyn taidot luovat pohjaa lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Ensin nämä opitaan spontaanissa puheessa ennen kuin taidot siirtyvät luettuun ja kirjoitettuun kieleen. (Lyytinen & Lyytinen 2006: 99-100.)

Ajan käsitys on jo hahmottunut lapselle ja hän pystyy käsittelemään niin tapahtuma-, puhekuin vertausaikaa. Tämä ilmenee ennen, jälkeen ja samanaikainen sanojen käyttönä. Tapahtuminen ajallista järjestystä kuvataan esimerkiksi ilmauksella sitten (Lyytinen & Lyytinen 2006: 100). Tämä näkyy varsin selvästi esimerkiksi lasten saduissa. *"Sitten se söi iltapalaa. Sitten se meni nukkumaan. Ja sitten se söi aamupalaa. Ja sitten se meni taas ulos."*

Pidemmät aikakäsitteet ovat vielä epäselviä, mutta ne selvästi kiinnostavat lapsia. Lapset voivat kysellä vanhempiensa lapsuudesta ja myös pohtia omaa tulevaa aikuisuuttaan. Uudet käsitteet kiinnostavat ja lukusanat saavat merkityksensä. Uusia ja erikoisen kuuloisia sanoja voidaan käyttää eri yhteyksissä eikä sanojen merkityksellä ole aina väliä, jos se vaan kuulostaa hienolta. Leikkiminen sanoilla ja erilaiset lorut ja hokemat ovat suosittuja. Samalla eletään myös liioittelun aikaa, jolloin ollaan vaikkapa maailman parhaita kaikessa. Kiroileminen ja seksuaalisat löydetään myös vähitellen ja ne voivat joillain lapsilla pysyä hyvinkin tiivisti

sanastossa jonkin aikaa. Ne menevät pois sitä nopeammin mitä vähemmän aikuinen kiinnittää niihin huomiota. (Jarasto & Sinervo 2000: 58.)

4-5-vuotiaan kanssa keskusteltaessa voi asiasisältö hetkessä muuttua, sillä lasten on hankalaa pysyä aiheessa. Tämä liittyy nopeaan assosiointikykyyn, mikä ei ole vielä tarpeeksi kehittynyt. Puhuttaessa aiheesta, mistä lapsella ei ole riittävästi tietoa, saattaa hän turvautua mielikuvitukseensa. Silloin puhe alkaa herkästi rönsyillä. 5-6-vuotiaat osaavat yksikertaisiin kysymyksiin antaa yhtä yksinkertaisen vastauksen, kun vuotta nuorempi voi vielä alkaa kertoa kaikkea muutakin asiaan liittyvää, mitä tietää. Lasten pitkäksi venyvillä kertomuksilla on kuitenkin hyvä tarkoitus, sillä näin he samalla harjoittelevat kielellisiä kykyjään. Lapsi on herkkä kritiikille ja saattaa olla kertomatta mitään, jos kokee, että aikuinen ei jaksaa häntä kuunnella tai häntä käsketään olla puhumatta koko ajan. (Jarasto & Sinervo 2000: 59.)

Lapselle riittää katse ja puhe useammin, eikä hän tarvitse enää fyysisiä aikuiskontakteja yhtä paljon. Sanalliset neuvot ja kehotukset lapsi ymmärtää jo varsin hyvin. Puhuminen onnistuu monen muun tekemisen kanssa samaan aikaan, koska siihen ei tarvitse niin paljoa enää keskittyä. Kielen hallinta on kasvanut ja erimielisyyksiä osataan jo selvittää ennen riidan puhkeamista. Kiusoittelua ja hännäämistä sitä vastoin voi esiintyä paljonkin. Lapset alkavat itse jakaa leluja ja vuoroja, eikä aikuisia tarvita jokaista ongelmaa ratkaisemaan. (Jarasto & Sinervo 2000: 60-61.)

3.1.6 Kielen kehitys 5-6-vuotiaana

Lapsi eläytyy erilaisiin rooleihin ja tunteisiin mielikuvituksensa avulla. Tunnelmia osataan ilmaista elein ja ilmein, eikä esimerkiksi roolileikkeihin tarvita paljoa rekvisiittaa. Saavutettu kypsyy näkyy muun muassa kykyinä nauttia uusista kokemuksista vapautuneemmin ilman turhia ennakkoluuloja. Lapsi pystyy seuraamaan monimutkaista juonta kasvaneen kokemusvarastonsa avulla. Sarjakuvia lapsi pystyy seuraamaan pelkän kuvien tulkintakykynsä avulla, vaikka ei lukea vielä osaakaan. Moni löytää huumorin ja rakastaa hassuttelua. Mielikuvitukseen turvaututaan edelleen, jos jostain asiasta ei ole vielä riittävästi tietoa. Mielikuvitus ja tosi erotuvat jo selkeämmin ja leikkiessään lapset voivat käyttää ilmauksia oikeasti ja leikisti. (Jarasto & Sinervo 2000: 62-64.)

Lapsi tekee edelleen paljon kysymyksiä. Häntä alkaa kiinnostaa syy-seuraus-suhteet ja samalla hän rakentaa tiedoistaan kokonaisuuksia. Minkä takia ja mitä varten kysymykset kuuluvat tähän ikään ja lapsi luottaa edelleen aikuisten tietävän kaikkien vastauksen. Lapsen voi hyvin ohjata kirjojen pariin ja alkuun etsiä yhdessä vastauksia kysymyksiin. Lapsi on kiinnostunut kirjaimista ja numeroista ja alkaa vähitellen oppia kirjoittamaan ja lukemaan, kuten alkuun oman nimensä.

Ajantaju on parantunut jatkuvasti ja nyt on hyvä hetki opetella erilaisia aikakäsityksiä, kuten vuodenaajat, viikonpäivät ja kellon ajat. Kielestä on tullut lapselle väline ymmärtää maailmaa ja hankkia tietoa. Elämän perimmäiset asiat kuten syntymä ja kuolema kiinnostavat lasta ja hän saattaakin kysyä vaikeita kysymyksiä pohtiessaan näitä ilmiöitä. Keskustellessaan tai leikkiessään ystäviensä kanssa lapsi muokkaa saamansa uudet tiedot oman ajattelunsa mukaisiksi. Lapsen kielen rakenne alkaa muistuttaa aikuisten kieltä ja lapsi myös kykenee jollakin tavalla jo ymmärtämään abstraktioita eli ei konkreettisia käsitteitä. (Jarasto & Sinervo 2000: 64-66.)

Lapsi osaa kertoa jo sanallisesti toiveensa ja odotuksensa. Lapsi kykenee osoittamaan myötätuntoa ja hellyyttä sekä ottamaan toisten tunteet huomioon. Lapsi osaa myös herkästi havaita, mikä miellyttää ja ärsyttää muita ja kummalta vanhemmalta kannattaa tietyssä tilanteessa pyytää lupaa. Lapsi myös ymmärtää yksinkertaisen ryhmän toimintaa ja oppii vähitellen olemaan eri rooleissa tilanteen mukaan. Rinnakkain leikkiminen alkaa vaihtua todelliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä leikkijät valikoituvat varsinkin tytöillä parhaan kaverin mukaan. Aikaisemmin riitti, että oltiin kiinnostuneita samasta leikistä. (Jarasto & Sinervo 2000: 66-67.)

Lapset ovat sosiaalisesti aktiivisia, kiinnostuneita ja puheliaita. Keskinäisiä riitoja syntyy vähemmän, koska lelut ja vuorot osataan jakaa keskustelemalla. Verbaalista aggressiota ja toisten nimittelyä esiintyy edelleen, mutta vähitellen lapsi oppii nielemään suuttumuksensa ja sietämään kaikenlaista, jos seura vain on tarpeeksi houkuttelevaa. Kun vuorovaikutusmahdollisuudet lisääntyvät, kasvaa halu tehdä vaikutus muihin. Puutteet peitetään suurten sanojen alle ja kehuskelu ja mahtailu astuvat kuvaan. (Jarasto & Sinervo 2000: 67.)

3.2 Kielen osaamisesta kohti satujen maailmaa

Aikuisten kiire ja huolet tarttuvat helposti lapsiin ja lapset alkavat syyllistää itseään siitä. Kiirettä pidetään yhteiskunnassamme vihollisena, joka väistämättä vaikuttaa perheiden yhteiseen aikaan ja jaksamiseen. Kiire paitsi vähentää myös vaikeuttaa lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta. Kiire ei näy pelkästään perheiden vaan myös päiväkotien ja koulujen arjessa. Lapset tarvitsevat kiireetöntä aikaa. Aikaa, jolloin lapsilla ja aikuisilla on hyvä olo ja turvallinen vuorovaikutushetki voi syntyä heidän välilleen. (Pärkö 2004: 216.)

Kielelliseen kehitykseen liittyy olennaisena osana tunneilmaisu. Tunneilmaisu, ja myöhemmin myös tunneäly, kehittyvät kommunikaation ja vuorovaikutuksen kautta. Lapsi voi tarvita aikuisen apua tunteidensa selvittämisessä ja siksi vuorovaikutukselle tulisikin antaa aikaa ja tilaa. Sadut voivat toimia hyvänä välineenä aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa. Satujen maailmassa lapsen ajatukset saavat tilaa ja toisaalta siellä on helppo käsitellä erilaisia tunteita. Saduista keskustelu puolestaan kehittää lapsen kieltä. Sadut mukautuvat monen

ikäisille lapsille sopiviksi, koska lapsilla on taipumusta poimia tarinoista itseään puhuttavia aiheita tai kohtia. (Pärkö 2004: 219-220.) Satuja voidaan käyttää muillakin tavoilla osana vuorovaikutusta. Sadutusmenetelmässä aikuinen keskittyy kuuntelemaan, minkälaisia satuja lapselta itseltään syntyy. Satujen kertominen voi olla yhtäläillä hyvä väline tunteiden käsittelyyn ja kielen oppimiseen.

4 Sadutus

Seuraavassa kappaleessa kerrotaan sadutusmenetelmästä, sen käytöstä ja merkityksestä erityisesti lasten näkökulmasta. Sadutus on saanut alkunsa tarpeesta lisätä lasten osallisuutta ja aloitteenteko mahdollisuuksia. Opetustilanteissa kysymällä asioita lapsilta, aikuinen johdattelee huomaamattaan lasta vastaamaan haluamallaan tavalla. Näin aikuinen tarkistaa, tietääkö lapsi niin sanotun oikean vastauksen, haluamatta kuitenkaan kuulla lapsen tulkintoja asiasta. Arkikeskustelussa vanhemman ja lapsen välillä on todettu olevan enemmän vastavuoroisuutta kuin ammattilaisten ja lasten keskustelussa opetus- tai kasvatustilanteissa. Sadutusmenetelmä perustuu työntekijöiden ja lasten roolien muuttumiseen. Sadutus antaa lapsillekin mahdollisuuden tehdä aloitteita keskustelulle, tulla kuulluksi ja esittää omia mielipiteitään. (Karlsson 1999: 56-61.)

4.1 Mitä sadutus on?

Sadutus on Suomessa kehitetty menetelmä, jossa sadutettava muokkaa ja pukee ajatuksiaan tarinaksi. Sadutuksen välineinä ovat kerronta ja kuuntelu, kirjaaminen sekä ääneen lukeminen. Sadutuksessa kehoitetaan lasta, nuorta, aikuista tai vanhusta kertomaan satu tai kertomus, jonka saduttaja kuuntelee ja kirjaa ylös sanasta sanaan. Sadutettavalle sanotaan näin: ” Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat”. Sadutus luo vastavuoroista toimintakulttuuria, jossa toisia arvostetaan ja jokaisen oma ääni saadaan kuuluviin. Sadutuksen avulla voidaan saada esimerkiksi lapset heille ominaisella tavalla mukaan toimintaan ja lasten oma kulttuuri näkyväksi. (Karlsson 2005: 9-11).

Sadutus, saduttaminen, sadutusmenetelmä	Ruotsiksi sagotering ja englanniksi storycrafting. On oma menetelmänsä ja eroaa esimerkiksi sadun kerronnasta.
Sadutettava	Sadutettava on sadun kertoja, joka voi olla lapsi, aikuinen tai vanhus.
Saduttaja	Sadun kirjaaja on samalla myös aktiivinen kuuntelija ja sadutukseen innostava henkilö.
Perussadutus	Sadutuksessa kirjataan tarina ylös sanasta sanaan ilman annettua aihetta sadutettavan nähden. Lopuksi satu luetaan ääneen ja sadutettava voi sitä vielä halutessaan muuttaa.
Aihesadutus	Saduttaminen tapahtuu yhdessä sovitusta aiheesta, johon kertoja eli sadutettava on tehnyt aloitteen.

Taulukko 1: Sadutussanastoa Liisa Karlssonin (2005) teoksesta.

Sadutus ei ole ainoastaan sadun kertomista, vaan se on menetelmä, jossa kohdataan toinen ihminen, kuunnellaan, tuotetaan omaa kulttuuria ja tehdään yhdessä. Sadutukseen tarvitaan vähintään kaksi ihmistä, jotka keskittyvät sadun luomiseen, kertomiseen, kirjaamiseen ja lukemiseen. Kun satuja käydään läpi ja ne halutaan säilyttää, sadutettavalle tulee tunne, että hän tarinansa ja ajatuksensa ovat merkityksellisiä. Satua kerrottaessa tulisi välttää kaikenlaisia arvostelua ja arviointia, jotta kertoja uskaltaa kertoa mielessään olevista asioista. Satuna antaa myös omalta osaltaan vapauden mitä erilaisimpiin juonenkäänteisiin ja tapahtumiin. Kun tarina ei ole niin sanotusti totta, voi ikävistäkin asioista puhua sadun muodossa. (Karlsson 2005: 110-114.)

Sadutus on yksi tapa, jolla aikuinen tutustuu nopeasti lapseen, lapsen maailmaan ja mielipiteisiin. Lapsille on tärkeää itse tekeminen ja asioihin vaikuttaminen sekä arvostetuksi tuleminen. Se innostaa lapsia aktiivisuuteen sekä vahvistaa itseluottamusta. Näin lapsen usko omiin kykyihin, uuden oppimiseen ja aloitteellisuuteen säilyy ja vahvistuu. Aikuisten tehtävänä on mahdollistaa ja luoda tällainen toimintakulttuuri, jossa lapset tulevat kuulluiksi. Aikuisten tulee kyetä välittämään lapselle olevansa kiinnostunut tämän maailmasta ja mielipiteistä (Karlsson 2005: 41-44.)

4.2 Miten sadutetaan?

Saduttamista on helppo kokeilla ja käyttää missä vaan. Saduttaa voi kahden kesken, ryhmässä tai muiden läsnä ollessa kuuntelijoina. Saduttamista voi kokeilla metsäretkellä, erikseen ra-

kennetussa satunurkassa, pihalla, junassa tai mummolassa. Saduttamiseen ei tarvita erityisiä välineitä, mutta se edellyttää aikuiselta aitoa kiinnostusta ja halua kuunnella lasta. Kun lasta kehoitetaan kertomaan satu tai tarina, hän saa itse päättää mistä hän haluaa kertoa ja millä tavalla. Aikuisista lapsen satu voi kuulostaa välillä epäjohdonmukaiselta tai yksinkertaiselta. Sadut ovat kuitenkin lapsen omasta maailmasta ja osa lasten omaa kulttuuria. Monissa saduissa sattuu ja tapahtuu kaikenlaisia välillä hyvin arkipäiväisiäkin asioita ja huumorilla on suuri merkitys. Lapset useasti kertovat satuja asioista, joita pitävät itse tärkeänä. Siksi on hyvä, että aikuinen ei anna aiheita sadulle, ei tee lisäkysymyksiä, eikä kehota pidentämään kertomusta. (Karlsson 2005: 30-69).

Aikuisten ennako-oletuksista huolimatta lapset innostuvat varsin helposti sadutuksesta, kunhan ensin ymmärtävät, mistä menetelmässä on kyse. Aikuisten innostunut ote sadutukseen auttaa myös lapsia innostumaan kertomista. Toisten lasten esimerkin seuraaminen voi olla monelle keino madaltaa kynnystä oman sadun kertomiseen. Myös kuvan piirtäminen tai muu mielekäs touhu kuten leikkiminen voivat synnyttää kuin huomaamattaan tarinan. (Karlsson 1999: 89-91.)

Jokaisella meistä on oma henkilökohtainen maailmamme, ajatukset ja mielikuvitus, jotka synnyttävät mitä erilaisimpia kertomuksia. Kertomista ei tarvitse erikseen opettaa. Kerronnalle ja kuuntelulle tarvitsee vain antaa tilaa ja aikaa. Kun saduttaja on aidosti läsnä tilanteessa ja kiinnostunut kuulemastaan, voi hän yllättyä, kuinka taitavia kertojia lapset ovat. Kirjaamisen aikana aikuinen voi joutua pyytämään lapselta enemmän aikaa. Kun lapsi huomaa, että hänen jokainen sanansa todella kirjataan ylös ja se ei aina käy nopeasti, oppii lapsi vähitellen lisäämään taukoja kertomuksessansa. Odottaminen ei yleensä häiritse sadutettavaa, vaan hän saa samalla aikaa miettiä tarinansa jatkumista. (Karlsson 2005: 45-52.)

Kirjaamisen aikana jotkut lapset voivat seurata hyvinkin tarkkaan oman puheen muuttumista kirjoitukseksi, ja lopulta kirjoituksen muuttumista takaisin puheeksi. Nämä erilaiset ilmaistavat tulevat lapselle tutuksi saman tuokion aikana. Sadutushetken lopuksi aikuinen lukee sadun ääneen lapselle. Kirjaimet muuttuvat samanlaiseksi puheeksi, jonka lapsi hetki sitten itse tuotti. Lapsella on mahdollisuus sadun kuultuaan vielä korjata tai muuttaa sitä. Monet pitävät tärkeänä ja nauttivat siitä, kun satu luetaan ääneen esimerkiksi muille lapsille tai omille vanhemmille. Kertomuksen julkistaminen lisää sen arvostusta ja luo yhteisyyttä muihin. Muiden lasten reaktiot luettuun satuun voivat paljastaa aikuiselle uusia piirteitä ja ulottuvuuksia sadusta, kuten esimerkiksi huumorin, jonka vain toiset lapset ymmärtävät. (Karlsson 2005: 50-55.)

4.3 Sadutuksen vaikutukset

Aikuiset voivat oppia paljon uusia asioita tutuistakin lapsista kuuntelemalla heidän satujaan. Ilot ja surut ovat helpompi pukea sanoiksi ja ottaa esiin satujen maailmassa mielikuvitusta apuna käyttäen. Saduttamalla säännöllisesti samaa lasta oppii huomaamaan asioita, jotka ovat lapselle tärkeitä tai ajankohtaisia. Positiiviset sadutuskokemukset rohkaisevat lasta kertomaan ajatuksiaan muissakin tilanteissa sekä ilmaisemaan itseään ymmärrettävästi myös muille aikuisille. (Karlsson 2005: 58-64.)

Jos aikaisempi toimintakulttuuri on ollut hyvin aikuisjohtoista ja tarkasti etukäteen suunniteltua, saattaa lapsella olla puutteellinen käsitys omista taidoistaan. Sadutuksen ollessa uusi menetelmä lapselle, ei hän välttämättä osaa alkuun kertoa omaa satuaan. Lähes kaikkien lapsille luettujen satujen ollessa aikuisten kertomia, voi lapsi ajatella, että saduttaminen tarkoittaa jonkin valmiin tarinan ulkoa osaamista. Kun menetelmä tulee lapsille tutuksi, he voivat innostua kertomisesta ja ehdottaa itse sadutushetkeä aikuiselle. Innostuminen voi näkyä myös saman teeman jatkamisena, jonka joku toinen on aloittanut. (Karlsson 2005: 71-79.) Omassa sadutusprojektissani tämä oli tiikeri, joka esiintyi yhdessä jos toisessakin sadussa.

Sadutushetki voi olla lapselle elämys, kun hän huomaa tulleen kuulluksi ja osaavansa kertoa sadun aivan itse. Lasten itsetunto vahvistuu heidän saadessaan positiivisia kokemuksia oman sadun kertomisesta. Lapsi saa myös rohkeutta ilmaista itseään ja ajatuksiaan myös muissa tilanteissa. Sadutustutkimuksissa on huomattu omanarvontunnon kasvu kaikenlaisissa lapsissa. (Karlsson 2005: 119, 133-136).

5 Museopedagogiikka

Museoiden kasvatuksellisuus on ollut niiden syntymästä asti yksi niiden keskeisimmistä tehtävistä. Museoiden toiminnan lähtökohtana ovat erilaiset kokoelmat, joita kerätään, tutkitaan, säilytetään ja esitellään yleisölle. Museot auttavat ihmisiä tunnistamaan omaa kulttuuriperintöään näiden kokoelmien kautta sekä myös keräilevät, tutkivat ja säilyttävät niitä ihmisten puolesta. Museoiden toiminta on alkanut laajentua rakennuksen ulkopuolelle ja esimerkiksi taidetta voidaan esitellä julkisissa tiloissa tai tietoverkossa. Museopedagogiikan on myös muuttava tämän kehityksen myötä. Museo-oppiminen aletaan nähdä entistä enemmän tapana suhtautua ympäristöön ja erilaisten aineellisten objektien tarkasteluna. (Kallio 2004: 5-6.)

Museoiden ja koulujen välinen yhteistyö on ollut museoiden perustamisesta lähtien yhtenä tärkeänä tavoitteena. Lapsista kasvaa tulevaisuuden museokävijät, joille jää vastuu kulttuuriperinnostämme. Suomen lukuisista museoista ja koulujen kanssa pitkään jatkuneesta yhteistyöstä huolimatta täällä on herätty museopedagogiikan kehittämiseen verrattain myöhään.

Yhtenä syynä on museoiden koko, sillä esimerkiksi isoilla eurooppalaisilla museoilla on aivan erilaiset resurssit toiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen. (Kallio 2004: 17-18.)

Museoiden valttina ovat kuitenkin kokoelmat, jotka muuten olisivat esimerkiksi juuri koulujen saavuttamattomissa. Museoympäristö myös takaa sen, että kokoelmat ovat mahdollisimman monien saatavilla ja koettavissa. Museot eivät vain varastoi tavaraa ja säilytä informaatiota vaan myös välittävät sitä eteenpäin ja tuottavat uutta. Museoiden ollessa tällainen yleishyödyllinen laitos museopedagogiikka ottaakin huomioon koko väestön erilaisine kävijöineen ja tarpeineen. Monien museoiden pyrkimyksenä kävijöiden tarpeiden täyttämisen lisäksi on elää ajan hermolla yhteiskuntaa mukailleen. (Kallio 2004: 6, 26.) Päivälehdessä museolla näyttelyt ovat tavalla tai toisella aina ajankohtaisia ja jopa universaaleja, sillä näyttelyiden aiheisiin törmää myös museon ulkopuolella. Näyttelytekniikka pyritään pitämään ajanmukaisena ja erilaisten kulttuurimuotojen mahdollisuuksia sovelletaan ja hyödynnetään. (Linnahalme 2010.)

Erilainen oppimisympäristö voi motivoida sellaisia oppilaita, joille opiskelu luokkahuoneessa tuottaa vaikeuksia. Museot ovat kehittäneet opetusmenetelmiään monipuolisemmiksi ja esimerkiksi erilaiset työpajat ja teemaopastukset tarjoavat uusia mahdollisuuksia eri tavoilla oppiville. Opetusmenetelmien vaihtelevuus voi auttaa keskittymään aivan uudella tavalla ja samalla antaa mielenkiintoisen kokemuksen. Museo-opetuksen kirjo on kuitenkin laaja, eikä ole vain yhtä oikeaa tapaa toteuttaa sitä. (Kallio 2004: 26, 127.) Päivälehdessä museossa museopedagogiikalla tarkoitetaan museoympäristössä tapahtuvaa toimintaa, jolla pyritään kehittämään museovieraan tietoja ja taitoja. Vaikka pääpaino Päivälehdessä museolla on visuaalisen elämyksen tarjoamisessa, ei muitakaan aisteja ole unohdettu. Näyttelyihin sisältyy erilaisia äänimaailmoja sekä käsin kosketeltavia elementtejä, jotka monesta muusta museosta puuttuvat. Toimintamuotoina alle kouluikäisten kanssa ovat yleensä satuopastukset sekä työpajat, joissa opitaan oman osallistumisen, leikin ja tarinoiden kautta. (Linnahalme 2010.)

Museoiden ja koulujen yhteistyön kehittämisessä ja tiivistämisessä olennaista on toimiva ja riittävä tiedotus, museo-opetuksen kehittäminen ja ihmisten koulutus, sekä tietenkin rahoitusratkaisut ja erilaisten projektien hyödyntäminen. Monilla museoilla on paljon tarjontaa kouluille, mutta tieto niistä ei välttämättä kulje opettajille asti. Informaation tulisi olla laadukasta ja ajan tasalla olevaa. Lisäksi informaatiota olisi hyvä antaa useita eri kanavia pitkin, jotta se tavoittaisi mahdollisimman monet. (Kallio 2004: 150.) Museot tekevät yhteistyötä aivan yhtälailla nykyään myös päiväkotien kanssa, joten kehittäminen koskee niitäkin. Päivälehdessä museo on muutamien erityisesti lapsille suunnattujen näyttelyiden jälkeen tullut verrattain tutuksi pääkaupunkiseudun päiväkodeissa ja Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta -juhlanäyttelyyn varattiin satuopastuksia ja työpaja-aikoja ennätysvauhdilla. (Savolainen 2010.)

5.1 Sadutusta museossa

Jotkut museot ovat ottaneet sadutuksen osaksi omia toimintamuotojaan. Nykytaiteen museossa Kiasmassa sadutus voidaan tilata erikseen opaskierroksella. Liisa Karlsson on kouluttanut Kiasman oppaita saduttamaan museokävijöitä. Kiasmassa on käytössä myös keskusteluopas-toiminta, jossa opas ei kierrätä ryhmää halki museon vaan lähtee mukaan katselu- ja keskustelukumppaniksi. Sadutusmenetelmän myötä on haluttu nostaa katsojien kokemukset ja tarinat näkyville. Sadutuksessa on keskitytty ensisijaisesti lapsiin, koska he ovat valmiimpia heittäytymään siihen rooliin. Aikuiset eivät rohkene niin helposti kertomaan jotain omaa tarinaa ja monesti kunnioittavat virallista tulkintaa taiteesta. Oppaan odotetaan kertovan teoksen merkitys tai sitten luetaan ammattilaisten kirjoittamia sali- ja seinätekstejä, jotka on liitetty taideteosten yhteyteen. ”Aikuinen on oppinut olemaan näkemättä kehysten ulkopuolelle.” (Karlsson 2005: 189-190.)

Lasten tarinat ja kokemukset museosta voivat yhtäläillä liittyä teoksiin tai vaikkapa hissimatkaan eri kerrosten välillä. Taideteokset eivät ole arvoituksia, johon on olemassa yksi ainoa ratkaisu. Teoksen merkitys voi olla jokaiselle erilainen, niin taiteilijalle itselleen kuin katsojille. Sadutuksen tuominen museoon kertoo paljon siitä, keiden tulkintoja taiteesta arvostetaan ja kenen ääni saa myös kuulua. Museomaailmassa on vallinnut pitkään kirjoittamaton säännöstö siitä, ketkä ovat auktorisoituja sanomaan taiteesta. Sadutus on tullut murtamaan tätä asetelmaa. (Karlsson 2005: 189-190.)

Kun lasten kanssa tehdään retki esimerkiksi museoon tai luontoon, voi lapsia saduttaa sekä ennen että jälkeen retken. Museotiloista voi löytyä joko erillinen sadutuspaiste tai sitten lapsia voi kehottaa etsimään tilasta sellaisen paikan, missä satu tulee. Isompia lapsia voi pyytää valitsemaan teoksen, joka toimii sadun inspiraationa. (Karlsson 2005: 191.) Omassa opinnäytetyötoiminnassa pyysin lapsia itse valitsemaan paikan museossa, jossa he halusivat sadun kertoa. Valittu paikka saattoi toimia sekä inspiraationa että tuoda lisää aineksia omaan satuun. Toiset halusivat pysähtyä paikoilleen, toisille oli ominaisempaa liikkua samaan aikaan.

6 Tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää alle kouluikäisille lapsille toimintaa Päivälehdessä museolla, joka oli opinnäytetyöprojektini ensimmäinen yhteistyökumppani. Suuri seikkailu - Muumiperhe 65-vuotta juhlanäyttelyn ajanvarauskalenteri täyttyi ennätysvauhtia, ja samalla haluni työskennellä yhden ryhmän kanssa useamman kerran, saivat minut suunnittelemaan opinnäytetyötoimintaani enemmän päiväkodilla pidettäväksi. Toiminnallinen projekti sopi hy-

vin erään helsinkiläisen päiväkodin syksyyn, koska vielä opinnäytetyöni suunnitelmavaiheessa heidän syksyn toimintasuunnitelmansa ja viikkosuunnitelmansa olivat keskeneräisiä.

Yhteistyökuvioiden selvittyä alkoi opinnäytetyöprojektini suunta selkiytyä. Tarkoituksena oli tutustuttaa lapset satujen maailmaan kuuntelemalla satuja, vieraillemalla elämyksellisessä lavastetussa satumaailmassa ja kertoa itse satuja sadutusmenetelmän avulla. Opinnäytetyön tavoitteena oli antaa lapsille aikaa tulla kuulluiksi ja tarjota elämyksiä erilaisista toimintaympäristöistä. Pienryhmässä toimiminen, kerrottujen satujen yhdessä ääneen lukeminen ja valmiille tarinoille osoitettu arvostus toivottavasti antavat tilaa myös kaksikielisille lapsille rohkeasti ilmaista itseään suomen kielellä.

Omina henkilökohtaisina tavoitteina oli sadutus -menetelmään syventyminen ja mahdollisesti sen omaksuminen osaksi tulevaa työtä lastentarhanopettajana sekä museoympäristön haasteisiin ja mahdollisuuksiin tutustuminen. Omien ohjaustaitojen kehittäminen ja samalla oma kehittyminen työssä varhaiskasvatuksen kentällä ovat tärkeitä asioita varsinkin valmistumisen kynnyksellä. Kielellisen kehityksen vaiheisiin ja mahdollisiin kaksikielisyyden haasteisiin halusin vielä opiskelujen aikana syventyä lisää. Toisen vuoden harjoittelun tein integroidussa erityisryhmässä, jossa keskityttiin kielellisen kehityksen tukemiseen ja kolmannen harjoittelun tein Tansaniassa, jolloin opin näkemään asioita kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuuluvan asemasta. Opinnäytetyössä käyttämäni sadutusmenetelmä ja kohderyhmän lapset yhdistävät nämä kaksi asiaa, josta jo aiemmin olen saanut tietoa ja kokemusta.

7 Toimintakerrat

Alun perin toimintakertoja oli suunniteltu kummallekin pienryhmälle kolme: sadutus päiväkodilla, museolla sekä metsässä. Suunnitelmat elivät ja niistä joutui joustamaan koko toiminnan ajan, sillä muutokset saattoivat tulla hyvinkin lyhyellä varoitusajalla. Toisaalta aina edellisen toimintakerran jälkeen selkiytyi vasta kunnolla ajatus siitä, mitä seuraavalla kerralla kannattaisi tehdä ja miten. Esimerkiksi museokerran jälkeen syntyi ajatus siitä, että piirtäisimme lasten kanssa Muumilaakson asukkaista kuvat ennen metsäretkelle lähtöä. Näin lapset saivat tilaisuuden vielä käsitellä näkemäänsä ja kokemaansa sekä tarvittaessa keskustella niistä kanssani. Lisäksi saimme Muumit vietyä lasten omina piirustuksina mukanaamme metsään ja näin kaikilla toimintakerroilla Muumit olivat läsnä tavalla tai toisella.

Metsäretken jälkeen olisin halunnut vielä kerran saduttaa lapsia. Tarkoitus oli kokeilla ryhmäsadutusta molempien pienryhmien kanssa, sillä toisten läsnäoloa ja kuuntelemista sadutushetkellä olimme jo harjoitelleet metsäretkellä sadutettaessa jokaista lasta kesken heidän leikkiensä. Tämä suunnitelma ei koskaan kuitenkaan toteutunut lasten poissaolojen ja päiväkodin muun ohjelman takia. Projekti vietiin päätökseen lasten kanssa kuvittamalla jo

valmiita satuja ja kertomalla heille ideasta rakentaa kaikista heidän saduistaan ja kuvistaan yhteinen satuvihko, jonka Pikku-Myy lopulta jätti muistoksi yhteisestä satuseikkailusta.

7.1 Tutustuminen lapsiin päiväkodilla

Opinnäytetyötoiminta alkoi tutustumisiltapäivällä helsinkiläisessä päiväkodissa syyskuun 2010 lopulla. Menin päiväkodille päiväuniaikaan, jolloin osa isommista lapsista oli jo hereillä. Alun perin oli tarkoitus jo tutustumiskäynnillä toimia lasten kanssa pienryhmissä yhdessä leikkien tai pelaten jotakin. Päiväkodin kanssa oli ajankohdaksi sovittu iltapäivä, joka heillä on normaalisti varattu vapaalle leikille, joten päätin tutustumiskäynnillä viettää aikaa lasten kanssa hyvin spontaanisti noudattamatta tarkempia ennakkosuunnitelmia. Tavoitteena oli ottaa kontaktia kaikkiin niihin paikalla olleisiin lapsiin, jotka tulisivat olemaan mukana toimintakerroilla. Yllättäen ryhmän nuoremmat lapset olivat minusta enemmän kiinnostuneita kuin viisivuotiaat. Osa lapsista oli minulle entuudestaan tuttuja keväältä 2010, jolloin tein töitä samassa päiväkodissa. Pidin tärkeänä ottaa kontaktia erityisesti niihin lapsiin, joita en ollut tavannut tai ohjannut aikaisemmin. Tuntui ettei etukäteen suunniteltu aika millään riittänyt kaikille lapsille, joten en kiirehtinyt lähtöä päiväkodilta. Välipalan jälkeen autoin ryhmää uloslähdön kanssa ja jäin vielä hetkeksi heidän kanssaan ulkoilemaan. Kaiken kaikkiaan aikaa tutustumiskäyntiin meni kolme tuntia.

7.2 Ryhmän 1 ensimmäinen sadutuskerta

Lapset olivat lähteneet aamupalan jälkeen ulos, joten oli hyvää aikaa järjestellä tilat tuokiota varten. Toiseen ryhmähuoneeseen levitin lattialle isoja tyynyjä, joille lapset saivat istua kirjaa kuuntelemaan. Pikkuhuoneen lattialle laitoin myös pari tyynyä sadutushetkeä varten. Koin tarpeelliseksi kaksi erillistä tilaa, että jokaiseen sadutushetkeen voisi rauhassa keskittyä.

Lapset tulivat päiväkodin aikuisen kanssa sisälle ja olin heitä eteisessä vastassa. Kun kaikki olivat valmiita, muodostettiin jono ja siirryttiin yhdessä toiseen ryhmähuoneeseen. Lapset kävivät istumaan tyynyille ja olivat uteliaita kuulemaan, mitä tänään tehtäisiin. Monet jo tiesivätkin mistä oli kysymys, mutta he olivat silti innoissaan. Kalenterista näytin, mikä päivä silloin oli ja koska seuraavan kerran tapaisimme taas. Lapset olivat innoissaan seuraavan viikon museoretkestä.

Seuraavaksi näytin lapsille Pikku-Myyin lähettämää vihkoa. Joku sanoi, että sadut ovat ihan tylsiä, mutta hetken päästä oli jo innoissaan, kun Pikku-Myyin kirje löytyi vihon välistä. Lapset kuuntelivat tarkasti, mistä oli kysymys ja lupasivat auttaa Pikku-Myytä. Aloitimme lukemaan kirjaa Muumi ja uskomaton kalareissu, jossa kerrotaan kuinka Muumipapan käy, kun tämä ai-

koo tehdä kalajutun. Lapset keskittyivät hienosti tarinan seuraamiseen ja he saivat esittää kommentteja ja kysymyksiä tarinan edetessä.

Kirjan päätyttyä kerroin lapsille, että seuraavaksi siirrymme pikkuhuoneeseen yksitellen kertomaan satuja Pikku-Myyin vihkoon. Kaikki olivat heti valmiina tulemaan mukaani. Innokkaimmat alkoivat saman tien kertoa omaa satuansa ennen kuin olimme vielä edes sadutushuoneessa. *"Olipa kerran"* kuului lähes jokaisen suusta, joten ei ollut pelkoa, että satuja ei syntyisi.

Jokainen lapsi oli valmis kertomaan jotakin Pikku-Myyin vihkoon. Yhden lapsen kertomus sisälsi vain pari riviä, toisen melkein pari sivua. Yksi lapsi aloitti tarinan kertomisen piirtämällä. Hän pyysi saada kynäni ja piirtää omalle sivullensa. Samaan aikaan kun lapsi piirsi, hän kertoi tarinaa. Pyysin saada kynän siksi aikaa, että voisin kirjoittaa kuvasta syntyneen tarinan ylös. Samalla kun kirjoitin, alkoi tarinaa syntyä lisää ja lapsi nappasi taas kynän kädestäni. Kun kuvaan oli tullut lisää hahmoja, sain taas kynän ja pystyin jatkamaan kirjoittamista. Pian kuva ja siitä syntynyt satu olivat valmiita ja lapsi hymyili tyytyväisenä.

Toisille sadun kertominen oli helppoa, toisille vähän vaikeampaa. Yhdestä lapsesta huomasi selvästi, että häntä oli sadutettu ennenkin. Lapsi osasi kertoa pitkän tarinan pienissä osissa niin, että aikuinen ehti kirjoittaa kaiken ylös. Sadussa oli monta henkilöahmoa, jotka seikkailivat useamman päivän ajan. Toinen lapsi aloitti hieman epävarmasti, mutta sanoja kuitenkin tuli. Äännevirheiden ja heikomman suomenkielen takia jouduin muutamia kertoja lapselta kysymään, mitä tämä tarkoitti. Huomasin, että lapselta olisi kyllä tullut enemmänkin tarinaa, mutta joko yhteinen ymmärrys tai se, että lapsi ei osannutkaan kertoa haluamaansa suomeksi, esti pidemmän tarinan synnyn.

Erään lapsen tarina taas syntyi niin nopeasti, että oli suorastaan mahdotonta saada kaikkea kirjoitettua. Lapsi itse liikkui ympäri pienen huoneen yhtä nopeasti kuin hänen satunsa tuli kerrottua. Kun pyysin lasta odottamaan hetken, että saisin kaiken kirjattua, huomasin, että jotain jäi lapsen kertomasta toisesta versiosta puuttumaan. Kirjaamisen jälkeen luin tarinan hänelle ja hän näytti tyytyväiseltä. Enempää lapsi ei kertonut, joten satu oli valmis. Myöhemmin kuuli saman lapsen kertovan ystävälleen, mistä oli sadun kertonut. Yllätyin, kun lapsi sanoi: " En mä siitä kertonut. Kerroin vain sen, kuinka varsa halusi mennä metsään. Eihän kaikkea tarvitse kertoa, jos ei halua". Lapsi oli oivaltanut, mistä sadutuksessa on kysymys. Jokainen saa itse päättää, mistä kertoo ja mitä jättää kertomatta.

Kaikkien kertomukset kirjattiin ylös, niin pitkät kuin lyhyetkin, ja luettiin yhdessä koko pienryhmälle. Vaikka pientä levottomuutta tässä vaiheessa tuokiota olikin havaittavissa, niin lapset kuuntelivat iloisina juuri kertomiaan tarinoita. Jokainen innostui, kun oma satu oli vuorossa ja taisipa muutamaa jopa jännittää oman sadun ääneen lukeminen. Lopuksi vielä taputet-

tiin kaikkien tarinoille. Kyllä Pikku-Myy nyt tulee iloiseksi, kun vihkoon on noin mahdottoman hienoja tarinoita tullut.

Lopuksi lapset saivat palautelaput, joista pyydettiin värittämään se ihmishahmo, jonka ilme kertoo, miltä tämä tuokio lapsista tuntui. Kaikki valitsivat hymyilevän hahmon ja innoissaan alkoivat värittää. Tarkoituksena oli vielä kysellä, miksi lapset olivat juuri sen tietyn kuvan valinneet, mutta tunnelma oli jo aika levoton. Yksi lapsi piirsi hahmolleen punaisen pellen nenän ja se sai koko ryhmän nauramaan. Niinpä päätin vain kysellä lapsilta, mikä oli ollut ki-vointa. Kaksi lasta vastasi sadun kertominen ja kolmas leikkiminen. Loput kaksi lasta olivat tehneet palautelapuistaan torvet ja tekivät erilaisia kuulutuksia. Paras ja rehellisin palaute taisi lopulta kuitenkin olla tuokiolla vallinnut tunnelma ja lasten iloisuus ja heittäytyminen yhteiseen tekemiseen.

7.3 Ryhmän 2 ensimmäinen sadutuskerta

Tilat oli järjestetty samalla tavalla kuin ensimmäisen ryhmän kanssa. Viidestä pienryhmäläisestä neljä oli paikalla. Toimintatuokio alkoi samaa kaavaa noudattaen, ensin katsoimme kalenterista yhteiset toimintapäivämme ja samalla kerroin lapsille seuraavan viikon retkestä museoon. Alustuksen jälkeen näytin Pikku-Myyin lähettämää vihkoa ja kirjettä, joka luettiin ääneen. Tämäkin ryhmä tuntui innostuvan ajatuksesta auttaa Pikku-Myytä. Muumi ja uskoton kalareissu - kirja kiinnosti lapsia ja kirjan tapahtumista riitti ihmeteltävää.

Tämän ryhmän lapset eivät olleet yhtä innoissaan tulossa kertomaan omaa satuaan. Pari heistä epäro i tulla sadutettavaksi ja he useampaan otteeseen sanoivat *"mä en tiiä, mitä satua mä kerron"* tai *"en mä keksi"*. Pienellä rohkaisulla, jokainen kuitenkin tuli vuorollaan pieneen leikkihuoneeseen sadutettavaksi. Ensimmäinen lapsi alkoi kertoa minulle peräkkäisiä sanoja, mitä hänen mieleensä tuli tai mitä hän näki ympärillään. Muutamien ensimmäisten sanojen jälkeen varovasti kysyin syntyisikö näistä sanoista jokin satu. Lapsi ei puhu suomea äidinkiele-nään eikä sadutus muutenkaan tainnut olla tuttu menetelmä. Jatkoin sanojen kirjaamista ja vähitellen mukaan tuli myös lauseita. Lapsi oli hyväntuulinen ja iloitsi siitä, kuinka paljon pys-tyi minulle kertomaan. Ei haitannut täyttikö kerrottu sadun muodon ja määritelmän vai ei, iloinen lapsi ja saatu onnistumisen kokemus olivat paljon tärkeämpiä.

Seuraavaa lasta jännitti kovasti eikä hän olisi halunnut tulla koko sadutushuoneeseen. Sain houkuteltua lapsen katsomaan huonetta ja istumaan hetkeksi tyynylle. Hän toisteli, ettei kek-si mitään. Päätin kirjoittaa kaiken ylös, mitä lapsi kertoisi ja ehkä näin hän huomaisi, että minua todella kiinnostaa kuulla hänen satunsa. Kerroin, että se voi olla satu tai tarina ja juuri sellainen, kun lapsi itse haluaa. Yhtäkkiä hän kysyikin minulta pitääkö sen olla pieni vai iso tarina. Vakuutin, että lapsi itse saa päättää ja niin alkoi tarina syntyä. Toinen hieman haluton

sadutettava keksi itse nopeasti keinon millä saisi tarinan syntymään. Hän nappasi huoneen nurkasta muovieläimet avuksi ja alkoi leikkiä niillä samalla, kun kertoi satuansa.

Saduttamisen jälkeen keräännymme yhteen ja kaikki tarinat luettiin ääneen. Lapsilla oli hauskaa ja heitä nauratti toistensa kertomukset. Lukuhetken jälkeen lapset saivat erilaisia hymynaamoja esittävän palautelapun väritettäväksi. Kaksi lasta väritti hymyilevät hahmot ja toiset kaksi päättivät värittää kaikki hahmot.

7.4 Sadutusta museossa ryhmien 1 ja 2 kanssa

Suunnitelmat muuttuivat matkan varrella ja kahden museovierailun sijaan päiväkodista päästiin osallistumaan vain toiselle kerralle. Tarkoitus oli yhdistää ryhmät, mutta siitäkin paikalle saapui vain kuusi lasta, kolme tyttöä ja kolme poikaa. Kahden lapsen äidit jäivät museolle tuokion ajaksi.

Näyttely upeine lavastuksineen veti lapsia puoleensa, mutta tuokio aloitettiin rauhassa tutustumalla Pikku-Myyin ystäviin, pieniin muovisiin Muumihahmoihin, jotka kulkivat mukana paitani taskuissa. Kun Pikku-Myyin ystävät olivat tulleet tutuiksi, lähdimme etsimään samoja hahmoja näyttelyn puolelta. Nipsun luolalle asti kuljimme kaikki yhdessä, mutta sitten lapset lähtivät innoissaan kukin omille teilleen. Osa oli käynyt näyttelyssä aikaisemmin, joten he jo tiesivät, missä ovat Hattivatit ja missä Mörkö piileskelee: *”Täällä on se Muumilaakson Mörkö!”*. Karuselli sai hetkeksi kaikki lapset kyytiinsä, eikä riemulla ollut rajoja. Nyytin matkalaukusta löytyi ihmeellisiä jättikokoisia simpukoita ja taisivat kaikki käydä kurkistamassa Muumitaloon sisällekkin. Olimme tunnin ajan museon ainoat asiakkaat, joten lapset saivat vapaasti kierrellä katsomassa kaikkea, mitä halusivat.

Kun kerroin museolla sijaitsevasta elokuvateatterista, missä pyörii Muumilaaksot tarinat, ei käynyt kuin yksi vilahdus vain ja koko ryhmä oli juossut varaamaan itselleen hyvät paikat sieltä. Oli aikamoinen houkuttelu saada lapset pois elokuvateatterista yksi kerrallaan sadutettavaksi ja hätäisimmät olisivatkin halunneet kertoa tarinansa elokuvateatterin ulkopuolella valkokankaalle vilkuillen. Ryhmän lastentarhanopettajan avustuksella jokainen lähti sadutettavaksi, mutta keskittyminen oli monella jäänyt elokuvateatterin penkkiin. Jokaisen houkuttelin näyttelyn puolelle takaisin ja annoin ohjeen valita paikan, jossa satu syntyisi. Muutamat kertoivat tarinansa nopeasti loppuun ja ryntäsivät takaisin elokuvan pariin.

Yksi lapsista ei ollut mukana ensimmäisellä tuokiolla, mutta se ei tuntunut haittaavan. Sadutus oli tuttua ja tarina syntyi helposti. Mukaan mahtui paljon elementtejä näyttelystä, ja lapsi kertoi tarinansa riittävän hitaasti, että ehdin kaiken kirjaamaan ylös. Näyttely antoi aineksia muidenkin tarinoihin ja yhä useammalla seikkailivat Muumihahmot heidän tarinoissaan.

Yhdelle lapselle, joka oli alusta asti ollut hyvin mukana toiminnassa, ei sadutushetkellä syntynytkään satua. Istuimme karusellissa ja annoin hänen katsella samoja Muumihahmoja kuin alussa. Nuuskamuikkunen selvästi kiinnosti eniten, joten ehdotin, että menisimme Nipsun luolaan, koska siellä muistan Nuuskamuikkusen nähneeni. Lapsi piti ajatuksesta ja yhdessä me nimme katsomaan Nuuskamuikkusen varjokuvaa luolan seinällä. Nuuskamuikkusen hatusta ja piipusta lapsi kyseli, mutta kun olisin kirjoittanut jotain ylös, oli lapsi taas aivan hiljaa. Kun ehdotin kuvan piirtämistä, oli vastaus, että hän ei osaa piirtää Pikku-Myytä. Niinpä yritin lohdutella ja vakuutella, että ei haittaa, vaikka satua ei aina syntyisikään.

Yksi lapsi oli tullut vapaapäivänään äitinsä ja pikkuveljensä kanssa museolle, joten sadutushetkellä oli myös pikkuveli mukana karusellissa pyörimässä. Samalla lapsella oli aloittamisen vaikeus ensimmäiselläkin sadutuskerralla, mutta nyt oli onneksi pikkuveli mukana. Pikkuveli keksi aiheen, mihin ison sisaruksen oli helppo tarttua. Yhdessä pikkuveljen avustuksella satu tuli valmiiksi.

Elokuvaa katsellessaan lapset olivat samalla seuranneet, kuinka joku heistä vuorollaan aina puuttui. Lapset olivat oppineet nopeasti, miten sadutus toimii, ja ryhmänsä aikuiselta he olivat kyselleet ja odottaneet, koska sadut luetaan ääneen. Välissä pyysin lapsia antamaan palautetta tuttuun hymynaamakorttien värittämisellä. Lukuhetkelle siirryimme museon nauakoille, minne lapset olivat riisuneet vaatteensa. Näin emme olleet häiriöksi muille meidän jälkeen saapuneille museovieraille. Kun odotettu lukuhetki oli viimein alkamassa, nousivat lähes kaikkien kätet pystyyn ja ilman täytti kuoro: *"lue mun satu ensin!"*.

7.5 Piirretään Muumilaakson asukkaita

Tällä toimintakerralla pohjustettiin tulevaa metsäretkeä. Lapset saivat tehtäväkseen piirtää jonkun Muumilaakson asukkaan paperille, joka tuokion lopulla päällystettiin muovilla laminointikoneen avulla. Piirustustuokiolle lapset tulivat pareittain toisten jäädessä leikkimään eri tilaan. Varsinkaan pojat eivät olleet aluksi innostuneita tulemaan kesken leikkien piirtämään. Jos olisin ottanut heidät kaikki kerralla, ei isompia houkutteluja olisi varmaankaan tarvittu. Halusin varmistaa, että tilanne pysyy rauhallisena, ja että minulla on aikaa keskustella kaikkien kanssa, joten otin lapset kaksi tai kolme kerrallaan piirtämään. Piirtämisen lomassa keskustelimme lasten kanssa heidän tekemistään Muumilaakson asukeista tai muista lapsia kiinnostavista asioista. Yhtä lasta jouduin erityisesti rohkaisemaan, koska hän ei ollut alkuun uskoa, että osaisi Muumihahmoja piirtää.

Valmiit piirustukset laminoitiin, jotta ne voisi huoletta ottaa mukaan metsään pelkäämättä niiden kastumista tai likaantumista. Piirustustuokio oli verrattain lyhytkestoinen eikä sitä ol-

lut alkuperäisessä suunnitelmassa mukana. Ajatus kuitenkin jonkinlaisesta pohjustuksesta metsäretkeä varten syntyi aika alkuvaiheessa toimintoja ja oli siten helppo sovittaa mukaan aikatauluihin. Piirtämisen lisäksi lapset saivat vielä tuokion lopussa palautelapun värítettäväksi. Kaikki viisi tyttöä värittivät iloisen hahmon. Paikalla olleet pojat puolestaan värittivät kaksi tai kolme hahmoa. Kaksi pojista väritti kaikki hahmot, kolmas väritti sekä iloisen että surullisen hahmon ja neljäs sekä iloisen että vakavallmeisen hahmon.

7.6 Sadutusta metsäretkellä ryhmän 1 kanssa

Aamu alkoi yhden lapsen kanssa eillisellä piirustustehtävällä. Pidin tärkeänä, että kaikilla metsäretkelle lähtevillä lapsilla olisi oma Muumilaakson asukas mukanaan, ettei kukaan tuntisi itseään ulkopuoliseksi toiminnassa. Lapsen piirtämä kuva syntyi nopeasti ja hän vaikutti muutenkin olevan innoissaan tämän päivän retkestä. Kun hän näki Pikku-Myyin vihon jälleen mukana, kuului ilahtunut kysymys: *”Saadaanko me taas kertoa satuja?”*.

Ulos lähteminen oli lapsille selvä merkki, että nyt lähdettäisiin metsäretkelle. Viisivuotiaat tuntuivat ylpeilevän sillä ryhmän nuoremmille lapsille, että vain he pääsivät minun mukaani. Ketään lapsista ei tarvinnut erikseen innostaa pieneen seikkailuun, vaan kaikki olivat heti valmiina. Osa joutuikin pettymään, kun he ymmärsivät, että museoretkestä poiketen tälle retkelle lähdettiin kahtena eri ryhmänä. Ensimmäisten lähtiessä metsäretkelle joutuivat loput lapset odottamaan päiväkodin pihalla. Retket tehtiin peräkkäin molempien ryhmien kanssa saman aamupäivän aikana.

Ensimmäisestä ryhmästä oli paikalla neljä lasta. Päiväkodin portin ulkopuolella luettiin jälleen kerran Pikku-Myyin lähettämä kirje ja näin matka alkoi. Metsäpoluilla ihmeteltiin erilaisia jälkiä ja kakkakasoja, jotka nopeasti muuttuivat lasten mielikuvituksen ansiosta Haisulin kakaksi ja Pikku-Myyin jäljiksi, kun se oli ratsastanut metsässä. Tutulle leikkipaikalle saavuttaessa jaoin lapsille heidän tekemänsä Muumi-piirustukset. Kerroin lapsille, kuinka Muumit nukkuvat talviunta, ja nyt ennen talven koittamista he päättivät myös tehdä retken. Lapset saivat esitellä metsää Muumi-ystävillään. Annoin lapsille pohdittavaksi, mihin Muumipappa rakentaisi uuden Muumitalon, jos he joutuisivat muuttamaan kyseiseen metsään. Lapset lähtivät leikkimään ja pian Muumipiirustukset lojuivat kalliolla tai annettiin takaisin minun säilytettäväkseni. Majan rakentaminen oli ehdottomasti suosituin tekeminen metsässä.

Annoin lasten hetken aikaa leikkiä ennen kuin otin esiin Pikku-Myyin vihon. Ensimmäisillä sadutuseroilla lapset olivat kanssani kaksin, joten uudenlainen sadutustilanne kesken leikkien ja muiden lasten touhuillessa ympärillä varmasti jännitti. Halusin kokeilla onnistuisiko saduttaminen muiden läsnä ollessa, koska aikaisemmin oli selvästi huomattavissa, että joidenkin lasten oli vaikea lähteä kesken mukavan tekemisen toiseen paikkaan. Metsäaukiolla emme kui-

tenkaan olisi missään vaiheessa olleet aivan kaksin lapsen kanssa, joten en erikseen pyytänyt lapsia valitsemaan sadutuspaikkaa tai ohjannut heitä sivummalle. Toki olisin lapsen sitä niin ehdottaessa tehnyt ja seurannut häntä mieleisemmälle paikalle.

Satuja ei ensin meinannut syntyä keneltäkään lapselta, vaan majan rakentaminen tuntui vievän kaiken huomion. Ensimmäisen onnistuessa oman tarinansa kertomisessa, rohkaistuivat muutkin kertomaan. Lapset saivat samalla jatkaa leikkejään. Tarvittaessa pyysin samassa leikissä olevia lapsia hetkeksi rauhoittumaan ja kuuntelemaan, kun yksi heistä kertoo oma satuaan. Näin yritin saada lapset myös arvostamaan sekä omiaan että toistensa satuja enemmän.

Yhden lapsen satu alkoi hyvin, mutta pian hän huomasi, että en ymmärtänyt kaikkea hänen kertomaansa. Alun hymy ja iloinen olemus vaihtuivat silminnähtävään pettymykseen. Otin esiin lapsen piirtämän kuvan, toivoen, että siitä olisi apua tarinan kertomiseen ja voisin paremmin ymmärtää lapsen kertomaa. Hymy palasi vain hetkeksi lapsen kasvoille, kunnes pettymys taas valtasi mielen. Hetkeä myöhemmin samainen lapsi purskahti itkuun piilotellessaan puun takana. Lohdutin lasta ja mielikin parani, kun lähdimme takaisin päiväkodille.

Päätin lukea sadut ääneen paluumatkalla päiväkodille. En ollut ottanut riittävästi huomioon, että siirtyminen lasten kanssa paikasta toiseen vei reilusti enemmän aikaa, kun esimerkiksi itse käydessäni metsässä tutustumassa tulevaan sadutuspaikkaan. Lapsia ei onneksi haitannut ollenkaan satujen kuunteleminen kävellessämme takaisin päiväkotiin.

7.7 Sadutusta metsäretkellä ryhmän 2 kanssa

Tässä ryhmässä olivat kaikki viisi lasta paikalla. Päiväkodin portin jälkeen luimme Pikku-Myyn lähettämän kirjeen ääneen ja lähdimme kohti metsää. Nyt osasin jo paremmin innostaa lapsia käyttämään mielikuvitustaan matkan aikana. Keskustelimme Muumeista, joita museolla käydessä olimme nähneet, ja aivan yhtäkkiä kaatuneella puunrungolla tasapainoilla pitikin varoa Hattivatteja. Joku lapsista huomasi Mörön tehneen majan keskelle metsää. Nuuska-
muikkusen telttaa yritimme katseellamme etsiä, mutta sitä vain ei näkynyt missään.

Metsäaukiolle päästyämme lapset aloittivat innoissaan majanrakennus- ja eläinleikit. Omat piirustukset kulkivat jonkin aikaa lasten mukana, kunnes unohtuivat tai muodostuivat hankalaksi siirrellä leikin lomassa paikasta toiseen. Saduttamisen päätin aloittaa lapsista, joiden uskoin helpoimmin keksivän sadun ja rohkeimmin kertovan omansa ensimmäisenä. Ensimmäisen satu oli enemmänkin kuvaus lasten leikistä metsässä, mutta kertoja oli mielisään. Seuraava sadutettava odotti vieressä innokkaana omaa vuoroaan. Muut lapset jatkoivat leikkejään samalla, eikä sadutus tuntunut häiritsevän ketään.

Kolmas lapsi piirsi vasta aamulla kuvansa mukaan metsäretkelle. Kun hänen vuoronsa tuli kertoa satu, oli tärkeää että hänen Muumilaakson asukkaansa oli mukana. Sadutuspaikaksi lapsi valitsi puumajan, koska: *”Kun ollaan puumajassa, niin siellä tulee paljon mieleen tarinoita”*. Tarinan kertomisen alussa toiset lapset ja heidän leikkinsä veivät hieman sadutettavan huomiota, mutta lapsen innostus oman tarinan kerrontaan voitti hetkessä. Sadussa seikkaili jälleen tiikeri, joka oli lapsen edellisessäkin tarinassa pääosassa. Tiikerit seikkailivat sadutusprojektin aikana useammankin lapsen tarinoissa, ollen todella suosittuja. Myös toisten lasten hauskuuttaminen vitsien tyyppisillä tarinoilla oli lasten mieleen.

Erään lapsen kohdalla ero ensimmäisen ja kolmannen sadun välillä oli huomattava. Ensimmäisen sadun sanarimpsut olivat jääneet ja tarinaa kerrottiin kokonaisilla selkeillä lauseilla. Lapsesta huomasi, kuinka hän oli oivaltanut oman sadun kertomisen. Viimeisellä saduskerralla häntä itseäänkin nauratti kertomansa tapahtumat. Lapsi oli myös selvästi aiempaa kiinnostuneempi minun kirjoittamisestani, varsinkin kun varmistin muutaman kerran mitä sanaa hän tarkoitti. Lukuhetkellä lapsen tarina riemastutti myös muita ryhmäläisiä. Yhdessä oleminen sadutushetkellä, valmiiden satujen jakaminen muiden kanssa ja omasta sadusta saatu positiivinen palaute ovat varmasti vertaistukea parhaimmillaan suomea opettelevalle lapselle.

Kun kaikkien sadut saatiin kirjattua Pikku-Myyin vihkoon, oli meidän aika rientää takaisin päiväkodille syömään. Lapset nauttivat joka kerta, kun tulee yhteisen lukuhetken aika, niin myös tämänkin ryhmän kohdalla. Sadut luettiin paluumatkan aikana, kuten ensimmäisen ryhmän kanssa.

7.8 Sadutusprojektin loppuun saattaminen ja satuvihon kuvittaminen

Metsäretken jälkeen olin suunnitellut kokeilevani ryhmäsadutusta molempien pienryhmien kanssa, mutta tuokio jouduttiin kahteen kertaan perumaan lapsien vähäisen määrän vuoksi. Useampi viikko vierähti ohi myös päiväkodilla olleiden muiden kiireiden takia, joten jouduin tyytymään erilaiseen päätökseen, kun mitä olin projektilleni suunnitellut. Olin päiväkodin henkilökunnan kanssa sopinut, että opinnäytetyötoimintani olisi hyvä saada päätökseen ennen syyskauden loppumista. Lopulta minulle jäi reilu viikko aikaa saada projektini päätökseen lasten kanssa ja koota syntyneistä saduista ja kuvista jonkinlainen satuvihkonen lapsille muistoksi yhteisestä seikkailusta. Satuvihko oli tarkoitus jakaa päiväkodin joulujuhlissa. Tavoitteeni vielä yhdestä saduskerrasta piti unohtaa saman tien.

Viimeisellä yhteisellä toimintakerralla kokosin lapset toiseen ryhmähuoneeseen. Tarkoitus oli saada lapset puolikaareen istumaan, jotta olisin voinut lukea kaikki lasten kertomat sadut heille. Lapset kyllä istuivat lattialle eteeni, mutta he olivat levottomia ja ohjeiden kuuntelu ja noudattaminen oli joillekin lähes mahdotonta. Omat ja päiväkodin lelut kiinnostivat satu-

jen kuuntelua enemmän ja joillekin lapsille tuntui olevan tärkeämpää ystävien viihdyttäminen keksimällä kaikenlaista häiritsevää. Aloitin lukemisen pienen sekasorron vallitessa ympärilläni, toivoen, että lapset pian keskittyisivät kuuntelemaan. Jos aikaisemminkin oli haasteita saada lapset arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä, nyt tilanne oli lähes kaoottinen.

Lähes kaksi kuukautta oli ehtinyt kulua välissä, kun olin viimeksi pitänyt lapsille tuokion. Se jo itsessään ruokki lasten levottomuutta. Myös tuleva joulujuhla esityksineen saattoi jännittää joitakin. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun olin yksin lasten kanssa ilman päiväkodin työntekijöiden läsnäoloa. Viereisessä huoneessa toki oli aikuinen, mutta hän ei ollut tietoinen, mitä oven toisella puolella tapahtui. Lopulta luin jokaiselta lapselta vain yhden sadun ja ohjeistin heitä sen jälkeen piirtämään sadusta kuvan. Piirtäminen sujui huomattavasti paremmin, koska jokainen joutui keskittymään omaan tekemiseensä. Valmiit kuvat liitettiin myöhemmin osaksi satuvihkoa.

7.9 Satuvihko muistona yhteisestä projektista

Satuvihko jaettiin päiväkodin joulujuhlassa mukana olleille lapsille ja heidän vanhemmilleen henkilökohtaisesti virallisen ohjelman jälkeen. Päiväkodin ahtaissa tiloissa oli tiivis tunnelma ja jotkut perheistä tekivät nopeasti lähtöä kotiin. En ehtinyt montakaan sanaa vaihtaa vanhempien kanssa, mutta he näyttivät varsin uteliailta satuvihon nähdessään. Pidempään paikalle jääneet lapset alkoivat vauhdilla selata satuvihkoa ja etsiä omia kuviaan ja satujaan vihosta. Kukaan ei näyttänyt pettyneeltä valmiin satuvihon nähdessään. Päiväkodin henkilökunta halusi tutustua satuvihkoon, joten jätin myös heille oman lukukappaleen muistoksi. Ensimmäiset satuvihkoa selanneet kehuivat sitä onnistuneeksi ja olivat uteliaita lasten kertomista saduista.

8 Arviointi

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyössä käyttämäni arviointimenetelmät sekä kerron opinnäytetyön tavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi olen koonnut arvioinnit jokaisesta toimintatuokiosta erikseen.

8.1 Arviointimenetelmät

Itsearviointiin käytin omia havaintoja sekä oppimispäiväkirjaa, johon kirjasin jokaisen toimintakerran jälkeen päällimmäiset tuntemukset ja oivallukset. Videotallioinnit toimintakerroilta olivat suureksi avuksi itsearvioinnissa. Tilanteisiin oli helppo palata jälkeenpäin videoita katsellessa, eikä muisti päässyt vääristämään tapahtumia. Ikävä kyllä aivan kaikkia tuokioita ei pystytty kokonaan kuvaamaan.

Toiminnan tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi käytin lapsiryhmän ja yksittäisten lasten havainnointia. Lapset saivat itse antaa palautetta toiminnasta erilaisia hymynaamoja esittävän palautelapun avulla. Lisäksi sain kirjattua joitakin lasten kommentteja toiminnan lomassa ja ne toimivat myös palautteena. Pyysin palautetta paikalla olleilta lapsiryhmän aikuisilta palautelomakkeen avulla. Päiväkodin työntekijät eivät kertaakaan olleet pelkinä havainnoitsijoina. Heidän huomiotaan veivät sekä lapsiryhmän vahtiminen että toiminnan ainakin osittainen videoiminen. Museokäynnillä sain palautetta museon palvelukoordinaattorilta, joka seurasi toimintaamme. Opinnäytetyön ulkopuolinen arvioitsija katsoi tuokioiden videotallenteet ja antoi palautetta niiden pohjalta.

8.2 Arviointi tutustumiskäynnistä

Oli mahdotonta pysyä suunnitellussa aikataulussa, kun huomiotani tavoitteli moni muukin lapsi samana iltapäivänä. Yritin ottaa kaikki huomioon ja antaa aikaani myös ryhmän nuoremmille lapsille. Viisivuotiailla tytöillä ja pojilla oli omanlaiset leikkinsä, eivätkä kaikki suinkaan leikkineet yhdessä. Niinpä jouduin hakeutumaan hyvin erilaisten leikkikokoonpanojen seuraan. Tutustuminen jäi kuitenkin hieman pintapuoliseksi muutamien lasten kanssa. He eivät selvästikään halunneet aikuista mukaan leikkeihinsä, vaan hyvin nopeasti vaihtoivat paikkaa tai leikkiä mennessäni heidän seuraansa. Toisaalta tarkoitus oli kuitenkin vain tutustua toisiimme niin, että varsinaisen toiminnan alkaessa, emme olisi täysin vieraita toisillemme. Tutustuminen oli itselleni hyvä orientaatio lapsiryhmään ja tuttuun päiväkotiin kesän jälkeen.

8.3 Arviointi ryhmän 1 ensimmäisestä sadutuskerrasta

Lapset kuuntelivat hyvin ohjeita, vaikka olivat innostuneita. He jaksoivat keskittyä kirjan lukemiseen, koska saivat samalla tehdä havainnoita, kysellä ja kommentoida. Itseäni jännitti, joten kiirehdin ehkä liikaa. Samalla halusin myös ylläpitää lasten kiinnostusta aiheeseen. Lapset elivät hienosti kirjan tapahtumien mukana ja jännittävässä kohdassa tulivat lähemmäs kirjaa kuin suurta paljastusta odottaen.

Tuokiota oli helppo vetää, koska lapsia ei tarvinnut mitenkään erikseen motivoida ja saada kiinnostumaan aiheesta. Kaikki tiesivät, että tulisin pitämään heille tuokioita ja osasivat odottaa, että tänään tapahtuu jotain erilaista. Lyhyt alustus ja Pikku-Myyin kirje toimivat hyvin ja kannattelivat toimintaa. Sadutushetki oli haasteellinen, koska neljä muuta lasta joutuivat jäämään toiseen huoneeseen odottamaan vuoroaan päiväkodin aikuisen kanssa. Yksin en kuitenkaan voi olla kuin yhdessä paikassa kerrallaan. Yhteistyö toimi mielestäni hyvin.

Sadutuksen onnistumiseen vaikutti varmasti se, että tila oli rauhoitettu vain sitä toimintoa varten. Tämän palautteen sain kaikilta, jotka toimintatuokiota arvioivat. Tilalla ei juuri nähty olevan vaikutusta lasten satuihin. Lapset kertoivat heille tärkeistä asioista tai mahdollisesti päiväkodissa leikittävästä leikeistä. Muumit eivät seikkailleet yhdenkään lapsen saduissa. Ainoa selkeä yhteinen tekijä saduissa oli äiti. Neljän lapsen saduissa mainittiin äiti ja äidin kanssa oleminen tai äidin luo meneminen.

8.4 Arviointi ryhmän 2 ensimmäisestä sadutuskerrasta

Vaikka lapsia olikin yksi vähemmän kuin ensimmäisessä ryhmässä, oli tunnelma jotenkin levottomampi. Lapset pysyivät kyllä hyvin lukuhetkeä varten varatuilla isoilla tyyntyillä, mutta jutut olivat hersyvempiä ensimmäiseen ryhmään verrattuna. Nyt osasin itse olla rennompina ja annoin enemmän aikaa kuvien katselulle ja tarinasta keskustelulle. Yritin tasapuolisesti huomioida jokaisen ja mielestäni se onnistui ihan hyvin näin pienen ryhmän kanssa. Lapsi, joka oli hiljaisin kirjaa luettaessa, viihtyi pisimpään sadutettavana, joten hänetkin tuli varmasti huomioitua tuokion aikana.

Tuokiota seurannut ja kuvannut lastentarhanopettaja joutui huomauttamaan aikataulussa pysymisestä, sillä seuraavaksi koko ryhmällä oli tiedossa päiväruokailu ja tilan valloittaisi muut lapset. Yhteinen lukuhetki ja palautteen kerääminen suoritettiin pienessä sadutushuoneessa, jotta pienemmät lapset pääsivät syömään ryhmätilaan. Viisivuotiaita ei häirinyt ollenkaan, että ruokailu oli alkanut. He värityivät kuvansa loppuun ja viimeistä sai jo hoputtaa syömään. Oli hieman hankalaa pyrkiä kiireettömyyteen lasten kanssa ja samalla huolehtia jokseenkin tiukasta aikataulusta. Lapset näyttivät nauttivan pienryhmässä toimimisesta ja pienestä jännityksestä huolimatta jokainen sai sadun kerrottua. Jännitykseen saattoi liittyä myös toiminnan videointi sekä uusi tilanne, jossa sai kertoa omia satuja. Myös ulkopuolinen arvioija kiinnitti huomiota tähän asiaan.

8.5 Arviointi museokerralta

Uusi paikka ja tilanne vaikuttivat selvästi sekä minuun että lapsiin. Minua itseäni jännitti kaikista eniten tämä museolla pidetty ohjauskerta. Jännitystäni lisäsi paikalla olleet kaksi äitiä, jotka ystävällisesti olivat vapaapäivänään tuoneet lapsensa museolle, jotta nämä pääsisivät osallistumaan tuokiolle. Useamman ihmisen seurattessa, arvioidessa ja kuvatessa ohjaustuokiotani, oli haasteellista olla ajattelematta heidän läsnäoloaan. Tein koko opinnäytetyöprojektin ajan töitä itseni kanssa, että olisin luontevasti kameran seurattessa toimintaani.

Etukäteen tehdyistä suunnitelmista oli vain osittain hyötyä, sillä en osannut arvata, kuinka lapset museolla toimisivat. Alusta asti olisi pitänyt antaa lapsille selkeämpiä ja jämäkempiä

ohjeita, jota tuokio olisi pysynyt koko ajan hallinnassani. Sain palautetta tästä sekä museon palvelukoordinaattorilta että päiväkodin työntekijöiltä. Vaikka lapsia ei määrällisesti ollut montaa, tuntui välillä, että heitä oli joka paikassa minne vain katsoinkin. Yritin esitellä lapsille näyttelyn hahmoja ja tapahtumia yksi kerrallaan, mutta vikkelimät olivat käyneet jo katsomassa paljon muutakin ja kertoilivat innoissaan muille lapsille, mistä mitään löytyy. Toisaalta oli upeaa seurata sitä intoa, millä lapset tutustuivat tilaan. Myös museon työntekijä mainitsi siitä palautteessaan. Leveitä hymyjä, naurua ja riemunkiljahduksia kuuluukin mielestäni näkyä ja kuulua juuri Päivälehdessä museon järjestämissä lastennäyttelyissä. Päivälehdessä museossa saa koskea, kiivetä, keinua, tutkia ja ihmetellä, sillä se ei ole aivan perinteinen museo. Emme myöskään häirinneet museon muita vieraita ollessamme tunnin ajan ainoat asiakkaat. Toimintakertamme oli maanantaina, jolloin museo on suljettuna muilta kävijöiltä. Ryhmiä otetaan vastaan varauksella.

Ymmärsin heti elokuvateatterista kerrottuani, että se oli virhe. Lapsilla olisi riittänyt pelkän näyttelyn alueella tekemistä ja ihmettelemistä. Ulkopuolisen arvioijan mukaan yksi syy keskittymisvaikeuksiin saattoi olla koko näyttelyn mielenkiintoisuus. Kun olimme lähdessä museolta takaisin päiväkotiin, tuli lapsilta yllättäviä kyselyitä, että vieläkö voidaan mennä karuselliin ja kiertää näyttely uudelleen. Jos ryhmämme olisi pysynyt vain näyttelyn alueella, keskittyminen saduttamiseen ja oman tarinan kerrontaan olisi voinut olla toista luokkaa. Toki elokuvasta saattoi olla apuakin sadun syntymisessä, sillä tällä kertaa saduissa esiintyvät Muumi-hahmot ja erilaiset elementit näyttelystä, kuten meri, karuselli, teatteri, aarrearkku ja Muumitalo. Elokuvateatteri oli paikka, jossa lapset viihtyivät hyvin omaa sadutusvuoroaan odottamassa. Tämä oli seikka, jota esimerkiksi ulkopuolinen arvioija ei videoiden perusteella tienänyt.

Vaikka ulkopuolinen arvioija arvioi tunnelman olleen rento, elämyksellinen ja innostava, ei satua kuitenkaan yhdeltä lapselta syntynyt. Yritin viestiä rauhallisuutta kehonkielelläni ja rohkaista lasta tarinan kerrontaan kokeilemalla toista sadutuspaikkaa, esittelemällä uudelleen Muumi-hahmoja sekä ehdottomalla hänelle piirtämistä, mutta silti tilanne jotenkin lukkiutui. Kameran läsnäolo saattoi saada lapsen arastelemaan sadustilannetta tai näyttely-ympäristö saattoi tuntua pelottavalta. Jouduin myös tarkastelemaan itseäni ja omia odotuksiani sadun syntymisestä. Yritin olla painostamatta lasta ja selittää myös hänelle, että aina satua ei synny ja se on täysin luonnollista. Lapsen kanssa olisin voinut tietoisemmin havainnoida ympäristöä ja auttaa häntä lukkiutumisen yli puhumalla tunteesta. Toisen lapsen sadutushetken seuraaminen olisi voinut myös laukaista tilanteen, mutta sitä ei tilanteessa kokeiltu.

Ulkopuolinen arvioija nosti onnistuneena kokemuksena esiin sisarusparin yhteissadutuksen, jossa sadutus tapahtui kesken karusellissa pyörimisen. Erilaiset tavat oppia ja käsitellä asioita voidaan aivan hyvin ottaa huomioon sadutuksessa. Toiminnallinen lähestymistapa voi olla mo-

nelle lapselle väylä sadutuksen onnistumiseen. Varsinkin uusissa ja erilaisissa ympäristöissä lapsen voi olla vaikea keskittyä ja istua paikoillaan.

Tyttöjen antama palaute toimintakerralta oli pelkästään positiivista. Poikien palautelapuista olivat kaikki hahmot väritettynä, myös yhden mukana olleen lapsen pikkuveljen värittämässä lapussa. Kaksi pojista olivat ensimmäisellä kerralla myös värittäneet kaikki hahmot, joten jouduin palautteita tulkitessani hieman kyseenalaistamaan saamani negatiivisen palautteen. Jos lapset olisivat olleet kovin harmissaan jouduttuaan museovierailulle, olisi se varmasti näkynyt myös lasten ilmeissä ja elekielessä.

Itse koin, että museovierailun oli lapsille pääosin mieluinen. Lapset saivat mahdollisuuden tutustua Muumeihin paremmin ja hahmot tulivat kaikille tutummiksi. Lisäksi lapset pääsivät tekemään yhdessä retken, joka poikkesi huomattavasti normaalista arjesta päiväkodissa. Satuprojektimme jatkui ja sadutusmenetelmä tuli vähitellen tutummaksi. *”Saadaanko taas uudesta kertaa kertoa?”* oli lastentarhanopettaja kuullut erään lapsen kysyvän. Lukutuokiolla lapset olisivat halunneet kuulla uusien satujensa lisäksi myös ensimmäisellä kerralla kertomansa, joten sekin kertoi minulle toiminnan mielekkyydestä.

8.6 Arviointi piirustustuokiosta

Pieneltä haasteelta tuntui varsinkin poikien innostaminen uuteen toimintaan, kun leikit jäivät kesken, eivätkä ystävät päässeet mukaan. Sama lapsi, joka oli jännittänyt ensimmäisen satunsa kertomista, epäröi jälleen, ennen kuin hän uskaltautui ovesta sisään toiseen huoneeseen. Piirustustehtävä oli kuitenkin alkuvastusteluista huolimatta kaikille helppo ja havaintoni mukaan ihan mieleinen. Pienellä ylimääräisellä kannustuksella pyrin tekemään tuokiosta kaikille mukavan ja positiivisen kokemuksen.

Tyttöjen ja poikien antama palaute palautelapun välityksellä vaihteli hurjasti. Kaikki tytöt olivat antaneet pelkkää positiivista palautetta ja poikien palaute oli laidasta laitaan. Jos pojista oli ikävä olla tuokiolla, niin kuin palautelapuissaan antoivat ymmärtää, ei sama tunnelma jostain syystä välittynyt minulle. Eroa tyttöjen poikien antaman palautteen välillä selittää varmasti ainakin se, että yksi poika on alusta asti värittänyt kaikki palautelapun hahmot. Neljästä piirustuskerralle osallistuneesta pojasta kolme olivat antaneet ensimmäisessä palautteessaan vain positiivista palautetta. Yhteisellä museokerralla, joka oli toinen toimintakerta, olivat kaikki kolme mukana ollutta poikaa värittäneet kaikki hahmot. Ryhmän ja ystävien antama malli varmasti houkutteli toimimaan samoin. Osasin jo odottaa samansuuntaista palautteenantotyyliä tälläkin kertaa pojilta. Lapset antoivat myös selvästi ymmärtää, että saman palautelapun käyttö alkoi olla heistä tylsää: *”Taasko näitä pellen kuvia?”*. Jatkossa tämänkaltaisissa projekteissa kannattaa varmasti kokeilla erilaisia palautteenantotapoja.

Tuokioiden järjestäminen yksin alkoi vähitellen tuntua raskaalta, koska toiminta piti sisällään myös paljon yksilötyöskentelyä lasten kanssa. Jouduin jokaisella tuokiolla turvautumaan päiväkodin työntekijöihin, että oli joku, joka vahti muita lapsia yhden ollessa sadutettavana tai piirtämässä kanssani. Toimintaani osallistuvat viisivuotiaat olivat vain osa suurempaa ryhmää, joten en voinut jokaiselle tuokiolle pyytää kahta aikuista itseni lisäksi. Vaikka sain apua toiminnan dokumentoimisesta ja arvioimisesta varten, oli silti mielestäni liian paljon tehtäviä yhdelle ihmiselle huolehtia näistä vielä lasten lisäksi. Siksi esimerkiksi tällä kerralla, kun sadutusta ei käytetty, en myöskään pyytänyt ketään erikseen arvioimaan tuokion sujumista.

8.7 Arviointi ryhmän 1 metsäretkestä

Lasten mielikuvituksen herääminen rikastutti todella paljon tekemistä. Opin heti, että toiminnan alustuksen pitämistä ei tarvitse odottaa, että pääsisimme perille metsään. Jo matka itsessään toimii parhaana alustuksena. Lapset ikään kuin virittyivät tunnelmaan ja tekemiseen jo matkan aikana. Pikku-Myyin kirjeet selvästi kannustivat ja innostivat lapsia yhteiseen tekemiseen ja tämän huomasivat myös päiväkodin työntekijät. Kirjeen lukeminen toimi sysäyksenä toiminnan aloittamiselle tälläkin kertaa.

Metsässä tuntui aluksi, että vapaa leikki vei lasten kaiken huomion. Yhden kerrottua satunsa, oli muidenkin helppo kokeilla sadun kertomista jälleen uudessa tilanteessa ja ympäristössä. Tuntui, että sadutus sai vihdoin isomman roolin tuokiolla, koska se jaettiin kaikkien kanssa. Vaikka ryhmäsadutus ei ollutkaan kyseessä, olivat kaikki koko ajan läsnä ja heillä oli mahdollisuus kuulla ja nähdä toinen toisiaan sadutettavan. Seuraavalle toimintakerralle olin suunnitellut ryhmäsadutuksen, joten tämä kerta toimi mielestäni sille hyvänä harjoituksena. Aikataulumuutosten ja lasten poissaolojen takia ryhmäsadutusta ei koskaan kuitenkaan järjestetty.

Yhden lapsen kokema pettymys sadutustuokiolla jäi harmittamaan minua. Näin lapsesta, että hänellä oli halu kertoa oma tarinansa, sillä hän seisoi vieressäni ensimmäisiä lapsia saduttaesani. Valitsin toisen lapsen ensin, jotta hän saisi tarkkailla vieressä, miten sadutin muita. Ensimmäisellä kerralla lapsi oli ollut epävarma sadun kertomisessa ja toisella kerralla museossa ei satua syntynyt ollenkaan. Nyt lapsi oli selvästi rohkeampi ja valmis oman tarinansa kertomiseen. Saduttajana en vain ymmärtänyt häntä riittävästi. Jälkeenpäin jäin miettimään, olisiko minun pitänyt pyytää tilannetta kuvannut päiväkodin työntekijä lähemmäs meitä ja olemaan mahdollisena tulkkausepuna. Ehkä näin lapsi ei olisi joutunut kokemaan yhtä isoa pettymystä. Vaikka yritin toistella lapsen sanoja, en kuitenkaan saanut selvää, mistä hän kertoi. Tämän ainoan lapsen kohdalla tuntui, että hän ei tullut kunnolla kuulluksi.

8.8 Arviointi ryhmän 2 metsäretkestä

Ryhmä tuntui helpommalta hallita, eikä vapaa leikkikään vienyt kaikkea huomiota sadutukselta. Tämänkertainen retkikohde oli lapsille entuudestaan tuttu ja myös saduttaminen oli tullut kaikille tutummaksi. Ketään ei tarvinnut erikseen innostaa oman satunsa kertomiseen. Riitti, että tarkkaili lapsia ja yritti valita hyvän hetken jokaiselle, niin että leikit eivät vieneet kaikkea huomiota sadutukselta. Kaikilla tuntui olevan hauskaa retkellä ja jokainen sai kokea onnistuneensa. Käytin rauhasa aikaa jokaisen kuunteluun, vaikka se tapahtui aikatauluissa pysymisen kustannuksella. Huomasin itse samoin kuin ulkopuolinen arvioitsija videoita jälkikäteen katsellessaan, että lasten puhetta tulee helposti muokattua aikuisen suuhun sopivaksi ja kieliopin mukaiseksi. Lapsen sadun kuunteleminen ja kirjaaminen sanasta sanaan vaatii pysähtymistä ja keskittymistä. Kokemuksen myötä taidot kuitenkin kasvavat ja kirjaaminen nopeutuu. Itselleni tuotti haasteita sanajärjestyksen säilyttäminen kerrotun kaltaisena. Vaikka kuulin hyvin ja muistin, mitä lapsi oli sanonut, saattoi sanajärjestys päätyä paperilleni toisenlaisena. Ulkopuolinen arvioija huomasi myös sadutusmenetelmän tulleen lapsille tutummaksi, eikä videokameran läsnäolokaan enää häirinnyt lasten kerrontaa, kuten alussa.

Aikatauluissa pysyminen itse toimintakerroilla tuotti edelleen vaikeuksia. Toiset lapset olivat valmiita oman tarinansa kertomiseen heti, toiset tarvitsivat pidemmän ajan tarkkailla tilannetta ja suunnitella omaa satuaan. Toisten satu syntyi nopeasti, toisten kerronta vei enemmän aikaa. Kaikilla toimintakerroillani pyrin lasten kanssa kiireettömyyteen, joten tasapainoilu kiireettömyyden ja aikatauluissa pysymisen kanssa oli minulle jatkuva haaste. Yritin hoitaa kaikki sadustilanteet kelloa katsomatta, jotta lapsille ei tulisi tunne, että minulla ei ole heille aikaa tai että en ole aidosti kiinnostunut heidän tarinoistaan. Kiirehtiä voitiin sitten yhdessä esimerkiksi takaisin päiväkodille tai syömään lounasta. Vaikka olin itselleni ankara huonosta aikataulujen suunnittelusta ja niiden noudattamisesta, ei kertaakaan harmittanut, että aikataulut venyivät juuri sadutukseen käytetyn ajan takia.

Erillistä palautetta en ehtinyt lapsilta keräämään kummaltakaan ryhmältä, koska aamupäivän kaksi erillistä retkeä veivät odotettua enemmän aikaa. Toisen ryhmän kanssa palatessamme päiväkodille oli lapsilla jo ruoka-aika alkanut. Arvioidessani tuokioiden onnistumista käytin omia havaintojani lapsista, oppimispäiväkirjaa, videotallenteita sadutushetkestä sekä ulkopuoliselta arvioijalta saamaani palautetta.

8.9 Arviointi viimeisestä tuokiosta

Metsäretkellä koetut onnistumiset olivat mielessäni, kun astelin pitämään viimeistä tuokiota lapsille. Varsin nopeasti nuo muistikuvat kuitenkin haihtuivat. Kahdeksi kuukaudeksi venynyt aika tuokioiden välillä ja lähestyvä joulujuhla vaikuttivat ryhmänhallintaongelmiin. Yritin saa-

da lapset rauhoittumaan ja pyysin heitä laittamaan kaiken ylimääräisen pois käsistään. Kun se ei tehonnut, päätin istua hetken ihan hiljaa paikallaan. Yhtä lukuun ottamatta kukaan lapsista ei huomannut mitään erikoista minussa. Yritin jopa selittää lapsille, kuinka kurjaa on, kun he eivät anna rauhaa kuunnella toistensa upeita tarinoita. Tuntui, että mikään ei tehonnut. Mieleni teki ensimmäistä kertaa koko projektin aikana luovuttaa kesken tuokion. Kun jälkepäin arvioin tilannetta, olisin voinut aloittaa tuokion aivan toisella tavalla. Lasten valtava energiamäärä olisi pitänyt purkaa esimerkiksi jollain liikuntaleikillä ja vasta sitten pyytää heitä istumaan ja rauhoittumaan.

Lopulta sain yhdet tarinat luettua jokaiselta lapselta. En usko, että kaikki edes kuuntelivat. Innokkaina he kuitenkin ryhtyivät piirtämään kuvia satuihinsa, ja se oli tuokion tärkein tavoite. Kun kerroin lapsille, että tarkoituksena oli koota saduista ja kuvista heille muistoksi viisivuotiaiden yhteinen satuvihko, alkoivat varsinkin pojat sanella mitä siihen sai laittaa ja mitä ei. Tytöt halusivat poikia enemmän yhteisen satuvihon ja antoivat mielellään käyttää omia tuotoksiaan siihen. Ryhmän lastentarhanopettaja oli sitä mieltä, että satuvihon kokoaminen on upea ja tärkeä asia, ja että kaikkien työt piti siihen ehdottomasti laittaa. Lapset olivat halunneet jakaa satunsa oman ryhmänsä kanssa jo aiemmin, joten sillä perusteella myös kaikkien sadut päätyivät yhteiseen satuvihkoon.

8.10 Tavoitteiden toteutuminen

Lapsille järjestetyt toimintakerrat olivat osa heidän syksyn 2010 viskarikerhotoimintaa. Saduttaminen tuli jollain tavalla lapsille tutuksi, sillä eron huomasi ensimmäisen ja kolmannen sadutuskerran välillä. Päiväkotiin lähetetyn loppupalautekyselyn mukaan pienryhmissä järjestetty projektityöskentely oli ikätasolle sopivaa. Projektiin osallistuminen oli ollut mukavaa ja virkistävää ja jokainen sai osallistua ja tulla kuulluksi. Aikuisille projekti mahdollisti tilaisuuden havainnoida ryhmänsä lapsia. Päiväkodissa oli kokeiltu sadutusta toimintakertojen jälkeen. Lapset kertoilevat vielä leikeissään omia tarinoitaan ja sitä kautta satuilu oli jäänyt elämään. Satujen kirjaaminen on kuitenkin jäänyt vähäiseksi.

Sadutusmenetelmä tuli lapsille nopeasti tutuksi ja satujen jakaminen muiden kanssa tuotti suurta iloa. Joitain hieman jännitti, kun oma tarina luettiin muille ääneen, jotkut puolestaan halusivat kuulla omansa ensimmäisenä. Kaikkien tarinoille taputettiin lukemisen jälkeen ja lähes kaikki tarinat taisivat saada naurua aikaan lasten keskuudessa. Nekin, jotka arastelivat tarinansa ääneen lukemista, olivat ylpeitä ja iloisia lukemisen jälkeen. Parhaimmat sadut olisi pitänyt lukea monta kertaa uudelleen ja erään hauskan tarinan tiikeri innoitti muitakin kertomaan tiikereistä omissa tarinoissaan. Lisäksi lapset löysivät huumoria siellä, missä aikuinen ei sitä huomannut.

Kannustin ryhmän kaksikielisiä lapsia oman sadun kertomiseen ja heidän tuotoksiaan arvostettiin siinä missä muidenkin. Suurin tuki tuli varmasti muilta lapsilta, koska heidän tarinansa olivat kaikkien mielestä hauskoja eikä kukaan saanut haukkuja tai ivailua huonommasta suomenkielen taidosta. Lapset eivät tarttuneet toistensa virheisiin tai puutteisiin. Opinnäytetyössä ei nostettu erikseen esiin lapsia, joille suomi on toinen tai kolmas kieli. Opinnäytetyöprojektin aikana tehdyt havainnot ovat suoraan päiväkodin hyödynnettävissä esimerkiksi oman työn kehittämiseen ja lasten kielellisen kehityksen tukemiseen.

Täysin kiireetöntä opinnäytetyön toiminta ei ollut ainakaan minulle, mutta toivon, että se tunnelma ei välittynyt lapsille. Yritin olla hoputtamatta ketään ja menin jonkun verran lasten ehdoilla ja katsoin kuinka käy. Vaikka toiminta olikin paikoin aikuisjohtoista, sai jokainen lapsi kertoa tarinan ja tulla kuulluksi. Pienessä ryhmässä myös yhteiset hetket olivat sellaisia, että kaikilla oli mahdollisuus tulla kuulluksi. Kokemukset erilaisista toimintaympäristöistä toteutui myös, sillä toimintaa oli tutun päiväkodin lisäksi myös ulkona metsässä ja museossa, jossa tutkiminen, leikkiminen ja tavaroihin koskeminen olivat sallittua. Vaikka metsäretkikohde oli lapsille jo tuttu leikkipaikka, oli järjestetty toiminta täysin erilaista. Metsäinen ympäristö kallioineen, puineen ja polkuineen voi olla jo itsessään monelle lapselle elämys.

Sain itse arvokasta kokemusta niin lapsiryhmän ohjaamisesta kuin ison projektin suunnittelusta ja toteutuksesta. Olen aina ollut huono aikatauluttamaan omaa tekemistäni ja siksi haastavinta oli ehdottomasti aikataulussa pysyminen ja kirjallisen työn toteuttaminen. Toiminnallisen osuuden pitäminen oli minulle mieluisaa, vaikka siinä olikin haasteita ja parantamisen varaa. Aikataulut sovitettiin päiväkodin muun ohjelman mukaan ja muutoksia matkalla tuli niin aikatauluihin kuin suunnitelmiinkin. Edellisen toimintakerran jälkeen tarkensin monesti suunnitelmia seuraavaa ryhmää varten.

Parin kanssa tekemällä aivoriihi olisi voinut olla tuotteliaampi ja idearikkaampi, joten toimintakin olisi voinut olla aivan erilaista. Päiväkodin työntekijöistä oli suuri apu ja ilman heitä toimintatuokioiden järjestäminen olisi ollut huomattavasti vaikeampaa. Toista kertaa en lähiti yksin tällaista projektia vetämään, vaan huolehtisin tuokioiden järjestämisestä toisella tavalla. Saduttaminen on hyvä ja toimiva menetelmä ainakin yksilötyöskentelyssä. Sadutus-tuokioilla antaa harvinaista kahdenkeskeistä aikaa lapselle päiväkodissa ja samalla tutustuu lapseen, hänen kiinnostuksen kohteisiinsa ja maailmaansa. Viisivuotiaat olivat sopiva kohde-ryhmä tämänkaltaiseen toimintaan. Kirjoittaminen ja lukeminen alkavat heitä vähitellen kiinnostaa ja keskittymiskyky sekä kyky käyttää mielikuvitusta ja ilmaista itseään ovat jatkuvasti kehittymässä.

9 Pohdinta

Kaiken kaikkiaan projekti oli onnistunut, vaikka toteutus olikin ajoittain haastavaa. Sadutuksen kaltaisiin ohjaustilanteisiin, joissa aikuinen toimii kaksin yhden lapsen kanssa, tarvittaisiin ehdottomasti toinen ohjaaja paikalle. Hänen tehtävänsä olisi pitää muuta ryhmää silmällä ja keksiä viihdykettä odotteluajalle. Tuki ohjaustilanteissa ja vertaisarvioinnin mahdollisuus olisivat olleet omassa työssäni välillä tarpeen. Selvisin kuitenkin tuokioiden suunnittelusta ja vetämisestä ja palaute oli pääosin positiivista tai kannustavaa. Parannettavaa työssä on niin sisällöllisesti kuin toteutuksenkin osalta.

Toimintatuokioilla muuta ryhmää oli valvomassa päiväkodista lapsiryhmän oma aikuinen, silloin kun toiminta piti sisällään kahdenkeskisiä sadutustuokioita. Päiväkodin kannalta toimintani oli varmasti myös haasteellista, sillä viisivuotiaat olivat vain osa isompaa ryhmää, joka tarvitsi myös aikuisen valvontaa. Kahdella toimintakerralla oli ryhmästä kaksi aikuista paikalla dokumentoimassa toimintaa, vahtimassa omaa vuoroaan odottavia lapsia sekä arvioimassa toimintaani. Ymmärsin, että päiväkodin työntekijät olisivat mielellään seuranneet toimintatuokioitani ja auttaneet dokumentoimaan sekä arvioimaan kaikki toimintakerrat, jos se vain olisi ollut mahdollista. Jouduin turvautumaan päiväkodin työntekijöihin toiminnan aikana erityisesti heidän vahtiessaan lapsia toisessa tilassa kuin missä sadutus tapahtui. Onneksi päiväkodin henkilökunta pystyi joustamaan muussa toiminnassaan ja yhteisten aikataulujen suunnittelu onnistui ilman suurempaa vaivaa.

Tämän kaltainen toiminta kannattaa järjestää kaksin tai sovittaa sadutustuokiot niin, että ne olisivat päivällä vapaan leikin aikaan. Tällöin ryhmän muu toiminta ei häiriinny ja aikuisia on riittävästi paikalla valvomassa lapsia. Erillistä tuokiota esimerkiksi kymmenelle lapselle, joista yhtä sadutetaan erillisessä tilassa ja loput yhdeksän odottavat vuoroaan, on mahdotonta järjestää yksin. Silloin sadutus pitäisi järjestää samassa tilassa muun toiminnan kanssa. Juuri näiden käytännön järjestelyjen takia sadutusta saatetaan pitää raskaana tai vaikeasti järjestettävänä toimintana, vaikka sen tarjoamat hyödyt tunnustettaisiinkin. Saduttaminen voisi tuoda lapsilähtöisyyden päiväkodin toimintaan. Sadutus on saanut monia muotoja ja siten sadutuksen avulla voidaan tukea muitakin kuin kielellisen kehityksen osa-alueita.

Pidin opinnäytetyöni toimintaa melko onnistuneena lasten näkökulmasta. Jokaiselle oli aikaa tulla kuulluksi ja satuja syntyi kaikilta, paitsi yhdeltä lapselta museokerralla. Lapsilta kerätty palaute oli tyttöjen osalta positiivista. Pojat värittivät palautelapuista melkein aina ensin hymyilevän hahmon niillä kerroilla, kun he päättivät värittää useamman kuvan tai kaikki kuvat. Palautetta olisi voinut kerätä erilaisilla menetelmillä eri kerroilla, koska lopussa sain kuulla lasten sanovan kommentteja, että *"taasko tää sama lappu"* ja *"ei taas tota väritystä"*. Kertaakaan en saanut värittämätöntä palautelappua takaisin. Tytöt värittivät joka kerta vain

hymyilevän hahmon ja pojista ainakin yksi väritti kaikilla kerroilla useamman kuvan. Palaute-lapussa olleet kysymykset tuokion herättämistä tunteista eivät toimineet kertaakaan, sillä lapset eivät jaksaneet enää tuokion lopulla keskittyä vastaamaan niihin.

Lasten antama suora välitön palaute kertoi toiminnan kuitenkin olleen heille mieleistä. Jos satuja ei heti alkanut syntyä, oli yleensä kyse joko jännityksestä tai aloituksen vaikeudesta. Kukaan lapsista ei suoraan tyrmännyt sadun kertomista. Lisää jännitystä saattoi osa lapsista kokea metsäretkellä ryhmän ollessa paikalla. Kun ensimmäinen lapsi ei ollut halukas heti kertomaan tarinaansa, kysyin vieressä leikkivältä toiselta lapselta. Kun ensimmäinen satu oli syntynyt, kertoivat pian muutkin omat tarinansa. Yhdessä kokeminen ja jakaminen olivat uudenlainen sadutuskokemus kaikille. Muun ryhmän läsnä ollessa ei sadutusta ollut aikaisemmin ko-keiltu, joten tilanne saattoi jännittää joitain lapsia.

Päiväkodin työntekijäkin sanoi minulle ensimmäisen ryhmän jälkeen ajatelleensa, ettei sadutuksesta tule mitään. Hänen mielestään minun olisi kannattanut antaa lapsille tarkempia ohjeita siitä, mitä metsäretken aikana tapahtuu. Näin olisi satuja voinut syntyä helpommin. Itse halusin saduttaa lapsia leikkien keskellä toisten ympäröimänä, ellei joku olisi erikseen halunnut valita toista paikkaa. Ryhmä- tai parisadutusta en valinnut alkuun siksi, että kukaan ei jäisi ulkopuolelle, ja että kaikki saisivat onnistumisen kokemuksia oman tarinan tuottamisesta. Halusin myös varmistaa, että antaisin aikaa jokaiselle lapselle tulla kuulluksi omana itsenään. Ryhmäsadutusta olin ajatellut projektin viimeiselle toimintakerralle, jolloin kaikilla varmasti olisi ainakin yksi tai kaksi sadutuskertaa takanaan. Kesken leikkien ja toisten läsnä ollessa oli hyvä harjoitella ryhmäsadutusta varten toisten kuuntelua ja puheenvuoron antamista. Yhdessä leikkineet lapset olisivat voineet kertoa yhteisen sadun, mutta kun oma sadutusvuoro tuli kohdalle, moni lopetti leikin ja keskittyi sadutukseen.

Sadutus vie toiselta lapselta enemmän ja toiselta vähemmän aikaa. Toimintatuokioiden pituutta oli hankala arvioida etukäteen. Osaa lapsista ei oltu luultavasti koskaan aikaisemmin sadutettu tai sitten he epäröivät tarinan kertomista uudelle aikuiselle. Toisista lapsista huomasin, että sadutus on menetelmänä tuttu, eikä isompaa ohjeistusta, houkuttelua ja rohkaisua tarvinnut käyttää. Apunani toimintatuokioilla oli Pikku Myy, joka oli kirjoittanut lapsille kirjoja ja jonka vihkoon satuja kerrottiin. Lapsia pyydettiin kertomaan satuja Pikku Myyn vihkoon, vaikka itse toiminkin saduttajana siviiliroolissani.

Opin sadutuksesta ennen kaikkea sen, että välillä sadun alkuun saattamiseksi tarvitaan esimerkiksi leluja tai inspiroiva ympäristö. Jotkut istuvat tai seisovat paikoillaan, kun kertovat satua, jotkut mieluummin liikkuvat ja leikkivät samaan aikaan. Kaikki tämä on sallittua eikä häiritse sadun kerrontaa, vaan päinvastoin, vaikka aikuinen voisi ajatella toisin. Saduttajana en koe itseäni vielä ammattilaiseksi, vaan tarvitsen lisää kokemusta ja harjoitusta erilaisista

sadutustilanteista. Lapset ovat herkkiä vaistoamaan, onko aikuinen oikeasti kiinnostunut hänestä. Vaikka aikuinen olisikin läsnä, voi liiallinen innostuminen tuntua myös painostukselta. Pitää oppia hyväksymään, että satuja ei aina synny tai sitten ne voivat syntyä aivan odottamattomissa tilanteissa.

Alkuun vierastamani ja jännittämäni toiminnan videointi auttoi tunnistamaan oman toiminnan vahvuuksia ja kehitystarpeita. Kameran edessä ja jatkuvan arvioimisen kohteena oleminen oli iso henkilökohtainen kasvunpaikka. Parin kanssa työskennellessä arviointi ja kritiikki olisivat jakautuneet tasaisesti ja parista olisi ollut tukea ja apua. Videolta paljastui, että ohjaamani tuokiot olivat aikuislähtöisempiä kuin olin kuvitellut. Toimintatuokioiden arviointiin videotalenteet toivat erilaisen näkökulman, jota eivät värittäneet tunteet ja muistot tilanteesta. Oman oppimisen ja toiminnan arvioinnin näkökulmasta tuokioiden videointi oli tärkeää.

Ohjaustaitoja saan vielä harjoitella ja kehittää tämän projektin jälkeen. Lapset tarvitsevat selkeitä ohjeita erityisesti tilanteissa ja paikoissa, jotka eivät ole heille entuudestaan tuttuja. Museokäynti jäi sikäli harmittamaan, että siellä oltiin vain yhden ryhmän kanssa. Jo ensimmäisellä toimintakerralla huomasin, että toiselle ryhmälle saman tuokion vetäminen oli helpompaa. Olin saanut kokea, miten suunnitelmat toimivat käytännössä ja seuraavalla tuokiolla osasin olla jo paljon rennommin ja joustaa tilanteen vaatimalla tavalla.

Ryhmän hallinta oli selvästi heikointa museolla. Se oli itselleni uusi toimintaympäristö, missä en ollut koskaan aiemmin ohjannut toimintaa. Vaikka tiesin millainen näyttelytila oli ja miten siellä voisi toimintatuokion järjestää, suorituspainee ja jännitys veivät minusta voiton. Häkellyin varsinkin siinä vaiheessa, kun tilanne alkoi riistäytyä käsistä. Ymmärsin liian myöhään, että selkeämmät ja jämäkämmät ohjeet olisivat voineet pelastaa paljon. Lasten juostessa museon elokuvateatteriin ja ollessa vastentahtoisia tulemaan sadutettavaksi, olin vähällä itsekin luovuttaa. Sain kuitenkin osan lapsista keskittymään sadutukseen ja lopulta palasi tunne ryhmän hallitsemisesta ainakin osittain ja toimintakerta saatiin vietyä loppuun. Ei riittänyt, että olin seuraamassa museon oppaan pitämää tuokiota, vaan olisi pitänyt saada itse kokeilla ennen varsinaista toimintakertaa.

Viimeinen toimintatuokio ei mennyt suunnitellusti, koska välissä oli useita viikkoja päiväkodissa olleiden toisten opiskelijoiden vetämää toimintaa. Yhteydenpito ja tiedottaminen aikataulumuutoksista olisi voinut olla tiiviimpää, jotta olisin voinut viedä oman toimintani loppuun suunnitellun aikataulun mukaisesti. Ryhmäsadutusta olin suunnitellut, mutta kaksi eri toimintakertaa peruttiin puuttuvien lasten takia. Toiminnan loppuun vieminen venyi ja suunnitelmat muuttuivat. Lapsia ajatellen sadutusprojekti olisi pitänyt saada nopeammin päätökseen. Liian pitkä aika viimeisten toimintakertojen välissä etäännytti minua ja lapsia toisistamme. Vaikka

lapset muistivatkin, mitä olimme aiemmin tehneet, ei projekti enää kantanut, vaan se jouduttiin viemään hätäisesti loppuun.

Tulevaisuudessa näkisin päiväkodeissa ja koko sosiaalialan kentällä käytettävän sadutusta laajemmin. Sadutus on toimiva ja monipuolinen työväline, jota on helppo kenen tahansa käyttää. Sadutus voi olla osa lapsilähtöistä toimintakulttuuria tai keino saavuttaa tuo tavoite. Riittävän pienet ryhmäkoot takaisivat sen, että lasten kuulemiselle ja lapsilähtöiselle toimintakulttuurille olisi oikeasti aikaa. Sadutus tuo lasten oman kulttuurin näkyviin ja sitä pitäisi enemmän arvostaa. Liisa Karlsson (2005) esittelee kuinka monipuolisesti ja menestyksekkäästi sadutusta on kokeiltu myös eri asiakasryhmien kanssa. Itselläni on kokemusta vain lasten saduttamisesta, mutta uskon, että moniammatillisissa työyhteisöissä ja verkostoissa piilee valtava potentiaali uudennaisille toimintatavoille ja toimintakulttuurin kehittämiseksi.

Sosiaalialan koulutusohjelman ja Päivälehdessä museon välinen menestyksekkäs yhteistyö on todiste moniammatillisen yhteistyön kannattavuudesta. Sosiaalialan opiskelijat pääsivät ensi kerran vuonna 2006 viemään osaamistaan luovista menetelmistä sekä työskentelystä lasten ja perheiden parissa museokentälle. Uuden tiedon ja lisääntyneiden henkilöstöressurssin avulla erilaiset toimintatuokit ja teemapäivät ovat olleet mahdollisia ja tuoneet lisäarvoa museolle. (Wikström 2006: 27-28.) Linnahalme (2010) jatkaa, että sosiaalialan osaamiselle on jatkossakin kysyntää Päivälehdessä museolla, sillä tavoitteena on löytää uusia toimintatapoja yleisön kohtaamiseen ja lasten kanssa toimimiseen. Saatua tietoa on tarkoitus soveltaa ja hyödyntää museon tulevissa projekteissa.

Oma opinnäytetyöni vastasi museon tarpeeseen järjestää toimintaa alle kouluikäisille, mutta ei sinällään tuonut uutta osaamista museolle. Sadutusta on Päivälehdessä museolla omassa opinnäytetyössään käyttänyt jo vuonna 2007 Jenni Wikström. Sadutuksen hyödyntäminen eri asiakasryhmien kanssa voisi olla seuraava kohde, missä sadutusta kannattaa kokeilla. Se toisi uutta tietoa myös museolle. Muissa sosiaalialan opinnäytetyöissä, joita Päivälehdessä museolle on tehty, on käytetty muun muassa draamakasvatuksen menetelmiä, nukketatteria ja satuliikuntaa sekä muita toiminnallisia menetelmiä. Oma työni toi Päivälehdessä museolle lisää näkyvyyttä ja museo sai uusia asiakkaita yhteistyöpäiväkodistani, josta yksi ryhmä teki omatoimisen retken Suuri seikkailu - Muumiperhe 65-vuotta näyttelyyn opinnäytetyötoimintani lisäksi.

9.1 Eettisyys opinnäytetyössä

Eettisyys on oikean ja väärän erottamista sekä pyrkimistä hyvään elämään ja inhimilliseen kasvuun. Ammattietiikka sosiaalialalla tarkoittaa halua ja taitoa nähdä ja kuulla erilaisia vaihtoehtoja sekä kykyä mahdollistaa asiakkaalle omien näkemystensä esiin tuominen. Perusta ai-

dosti eettiselle ja moraalisesti kestäväälle toiminnalle on asiakkaan ihmisarvon sekä yksilöllisyyden kunnioittaminen. (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalian ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 6.)

Sosiaalian työn perusta on ihmisten aito hyväksyminen ja kuulluksi tuleminen. Sosiaalianalla yleisesti rohkaistaan asiakkaita osallisuuteen samalla kunnioittaen heidän oikeuttaan päättää heitä itseään koskevista asioista. Jokaisella on oikeus tehdä omia valintoja ja toteuttaa itseään. (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalian ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 14-15.) Vaikka asiakkaalla on oikeus tehdä itseään koskevat päätökset, alaikäisten lasten kanssa toimittaessa vanhempien tai huoltajien lupa osallistua toimintaan on ensisijainen. Sovittuani opinnäytetyön tekemisestä päiväkodin johtajan ja työntekijöiden kanssa, pyysin vanhemmilta kirjalliset luvat lasten osallistumisesta ja heidän satujensa sekä kuviensa käytöstä tässä opinnäytetyössä.

Salassapitovelvollisuuden nimissä mitään opinnäytetyön aikana esiin tullutta tietoa ei käytetä tämän työn ulkopuolella. Lasten yksityisyyttä suojellakseni, opinnäytetyössä ei mainita heidän nimiään eikä myöskään päiväkodin nimeä. (Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalian ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005: 19-20.) Satujen kertojiksi on merkitty vain onko kyseessä tyttö vai poika. Toiminnan dokumentointina käytetty videointi oli avuksi arvioinnissa, eikä videotallenteita käytetty muuhun tarkoitukseen.

Lähteet

- Alijoki, E. 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2005. Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Helsinki.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 2000. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kallio, K. (toim.) 2004. Museo oppimisympäristönä. Suomen museoliiton julkaisuja 54. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Karlsson, L. 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin. Verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä. Stakes. Raportteja 241. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. PS-Kustannus. Opetus 2000.
- Koppinen, M-L., Lyytinen, P. & Rasku-Puttonen, H. 1989. Lapsen kieli ja vuorovaikutustaidot. Rauma: Oy Länsi-Suomi.
- Linnahalme, S. 2010. Museonjohtajan haastattelu. Vastaanottaja Mattila, H. Lähetetty 12.10.2010. Viitattu 13.10.2010. Yksityinen sähköpostiviesti.
- Lyytinen, H. & Lyytinen, P. 2006. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa J. Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Vantaa: WSOY.
- Päiväkoti x:n varhaiskasvatussuunnitelma. 2007. Helsinki.
- Päivälehti. Museo. Vaihtuvat näyttelyt. 2010. Viitattu 25.8.2010. <http://www.paivalehdenmuseumo.fi/vaihtuvat-naeyttelyt.html>
- Pärkö, K. 2004. Kiireettömästi kielellisiin harjoituksiin - lämpimän vuorovaikutuksen tärkeydestä kielellisen kehityksen tukemisessa. Teoksessa Keskinen, S. ja Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Savolainen, I. 2010. Palvelukoordinaattorin haastattelu 20.5.2010. Päivälehdessä museo. Helsinki
- Wikström, J. 2007. "OLIPA KERRAN NALLE PUH..." - Sadutusta Puolen Hehtaarin Metsässä. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Vantaa.
- Wikström, T. 2006. Kohtaamisia Puolen Hehtaarin Metsässä. Museo 3, 26-28.

Liitteet

Liite 1: Sopimus opinnäytetyöstä	49
Liite 2: Lupalappu lasten vanhemmille	51
Liite 3: Pikku-Myynti ensimmäinen kirje lapsille	53
Liite 4: Pikku-Myynti kirje museolla	54
Liite 5: Pikku-Myynti kirje metsäretkelle.....	55
Liite 6: Palautelappu lapsille	56
Liite 7: Palautelomake havainnoitsijoille.....	57
Liite 8: SATUVIHKO	58

Liite 1: Sopimus opinnäytetyöstä

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖSTÄ

1. SOPIJAPUOLET JA YHTEYSTIEDOT

- 1.1 Opinnäytetyön tekijä(t) ja yhteystiedot
- 1.2 Työelämän yhteyshenkilö ja yhteystiedot

2. OPINNÄYTETYÖ

- 2.1 Opinnäytetyön aihe ja tarkoitus
- 2.2 Opinnäytetyön toteutustapa
- 2.3 Alustava aikataulu
- 2.4 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään

Alustava opinnäytetyösuunnitelma liitteenä 1.

3. TYÖELÄMÄN YHTEYSHENKILÖN ROOLI OPINNÄYTETYÖSSÄ

(Esim. tausta-aineistojen, tilojen ja materiaalien käyttö, avustaminen haastateltavien hankinnassa, osallistuminen opinnäytetyön ohjaamiseen, arviointiin jne.)

4. OPISKELIJAN VASTUUT

- 4.1 *Sitoudun toimimaan tutkimus- ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Sitoudun pitämään luottamuksellisena tiedonhankinnan yhteydessä saamani yksityishenkilöitä koskevat tiedot ja sellaiset asiakirjat ja aineistot, jotka pitää niiden luonteen ja niihin liittyvän ilmeisen salassapitointressin vuoksi ymmärtää luottamuksellisiksi.*

- 4.2 Opiskelijan muut vastuut

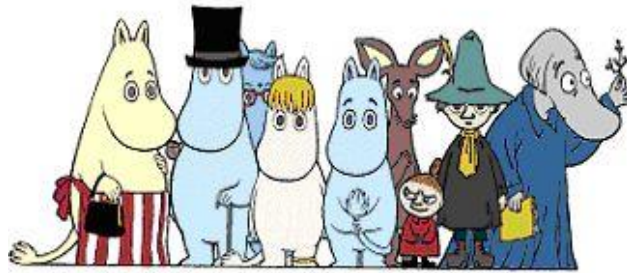
5. MUUTA MAHDOLLISTA SOVITTAVAA

Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista kappaletta, yksi kummallekin sopijapuolelle.

Paikka ja päiväys

Osapuolten allekirjoitukset

Liite 2: Lupalappu lasten vanhemmille

HEI VANHEMMAT!

Olen Hanna Mattila ja opiskelen sosionomiksi Laurea-ammattikorkeakoulussa Tikkurilassa. Teen toiminnallista opinnäytetyötä saduksesta erilaisissa toimintaympäristöissä. Yhdessä lasten kanssa tutustumme Muumeihin sekä sadun ja mielikuvituksen maailmaan. Lapset saavat kokeilla omien satujen tai tarinoiden kertomista ja aikuinen kirjaa ne ylös sadutusmenetelmän mukaisesti. Muumiprojektin aikana teemme retken metsään sekä Päivälehdessä museolle tutustumaan Suuri seikkailu - Muumiperhe 65 vuotta juhlanäyttelyyn.

Toimintaa osallistuvat vain 5-vuotiaat ja hekin jaettuna kahteen ryhmään. Tämän takia olisi tärkeää, että lapsesi voisi olla paikalla näinä tiettyinä aikoina.

1. PIENRYHMÄ

Ke 29.9. klo 9.30-10.30

Olemme päiväkodissa.

Ma 4.10. klo 8.15

Lähtö Päivälehdessä museolle.

Lapsen voi tuoda myös suoraan museolle osoitteen Ludviginkatu 2-4. Toiminta museolla klo 9.00-10.00.

Ke 20.10. klo 9.00-10.00

Lähdemme metsäretkelle.

Toimintaa tullaan dokumentoimaan sekä video- että digikameralla opinnäytetyön arviointia varten. Valokuvia ja lapsilta kerättyjä satuja tullaan mahdollisesti käyttämään valmiissa opinnäytetyössä, mutta niitä ei julkisteta ilman lupaa. Lapsen tai päiväkodin nimeä ei mainita työssä lainkaan. Jokainen lapsi saa valmiit sadut itselleen muistoksi.

Pyydän teitä täyttämään ja palauttamaan alla olevan kaavakkeen päiväkotiin viimeistään perjantaina 24.9.2010.

Ystävällisin terveisin,
Hanna Mattila
hanna.mattila@laurea.fi

Lapsen nimi: _____

VALOKUVAT

KYLLÄ

Lastani saa kuvata ja hänen kuviaan saa käyttää valmiissa opinnäytetyössä sekä mahdollisesti myös opinnäytetyön julkistamisseminaarissa Laurea-ammattikorkeakoululla.

EI

Lastani ei saa kuvata.

SADUT

KYLLÄ

Lapseni satuja saa käyttää valmiissa opinnäytetyössä sekä mahdollisesti opinnäytetyön julkistamisseminaarissa Laurea-ammattikorkeakoululla.

EI

Lapseni satuja ei saa julkistaa.

Huoltajan allekirjoitus: _____

Liite 3: Pikku-Myy'n ensimmäinen kirje lapsille

Haluaisin olla yhtä hyvä kuin Muumipappa,
ellen parempikin,
ja oppia kertomaan mahtavia tarinoita!

En vain tiedä mistä aloittaisin.

Voisitteko te lapset auttaa minua?

Lähetin teille tällaisen vihon,
johon voitte Hannan avustuksella
kertoa monen moisia satuja ja seikkailuja.

Ehkä minäkin niitä lukemalla opin
kertomaan ihan omia tarinoita!

Terveisin
Pikku-Myy

Liite 4: Pikku-Myy'n kirje museolla

Hei lapset!

Olen todella iloinen,
että pääsitte tapaamaan ystäviäni!

Muumipappa on keksinyt taas uusia tarinoita,
mutta minä vielä mietin sitä ensimmäistä.

Jätin teille taas satuvihkoni,
jos sinne vaikka syntyy uusia tarinoita tänään.

Terveisin
Pikku-Myy

Liite 5: Pikku-Myy'n kirje metsäretkelle

Hei lapset!

Arvaatteko mitä olen suunnitellut teille tänään?
Joku teistä ehkä tietääkin jo.

Aivan oikein!
Teemme yhdessä retken metsään.

Moni teistä tapasi ystäviäni
ja muita Muumilaakson asukkaita viime viikolla.

Heistä kaikista oli niin ihana nähdä teitä iloisia lapsia,
että he päättivät tulla luoksenne kylään
ennen talviunille vetäytymistä.

Haluaisin kovasti kuulla,
mitä yhteisellä retkellänne tapahtuu,
joten annan teille satuvihkoni mukaan.

Terveisin
Pikku-Myy

Liite 6: Palautelappu lapsille

Miksi valitsit tämän kuvan?

Mikä oli tänään kivointa?

Oliko jotain, mistä et pitänyt?

Liite 7: Palautelomake havainnoitsijoille

Päiväys:

1. Minkälainen tunnelma tuokiolla oli?

2. Tulivatko kaikki lapset kuulluksi?

3. Oliko tilalla/ympäristöllä mielestäsi vaikutusta sadutushetkeen?

4. Mikä onnistui tuokiolla?

5. Mitä pitäisi vielä kehittää?

6. Muuta palautetta:

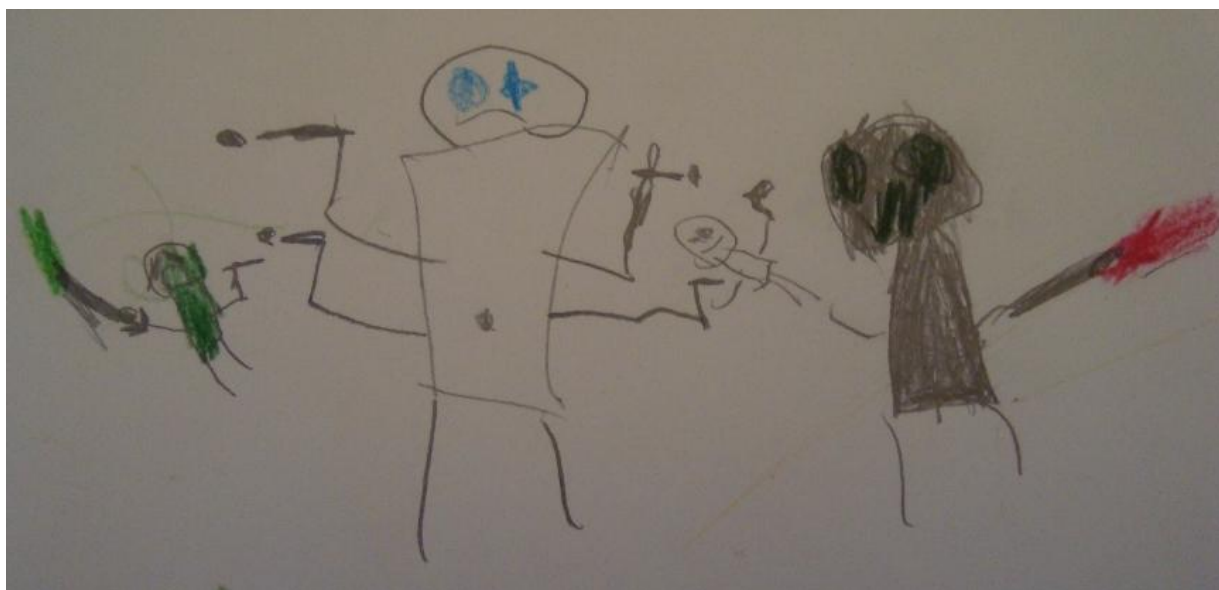
Kiitos vastauksistasi!

Liite 8: SATUVIHKO

OLIPA KERRAN PIENI AVARUUSOLIO JA SE ASUI ISOSSA AVARUUDESSA. JA SITTEEN TULI JOKU AVARUUSHIRVIÖ, JOKA SANOI ETTÄ: "MIHIN OLET MENOSSA?". JA SITTEEN SE AVARUUSOLIO SANOI ETTÄ: "MINÄ OLEN MENOSSA ÄIDIN LUO". JA PIKKU AVARUUSOLIO. JA SE OLIKIN JO ÄIDIN LUONA JA HE LEIPOIVAT AVARUUSPIPAREITA.

POIKA 5V.
5.10.2010

OLIPA KERRAN AATOS, JOKA ASUI PIENESSÄ TALOSSA OMAN ÄITINSÄ
KANSSA. JA HÄNELLÄ OLI PIENI TALO. JA HÄN TEKI
HIEKKAPOMMEJA. JOKA HALUSI AINA LEIKKIÄ KAVEREIDENSA
KANSSA. JA SIINÄ OLI MUN SATU.

POIKA 4 ½V.
5.10.2010

OLIPA KERRAN PIENI KEIJU, JOKA OLI METSÄSSÄ. ÄKKIÄ HÄN KUULI RYSÄHDYKSEN. JA SITTEEN PIENI KEIJU PELÄSTYI. SITTEEN HÄN KATSOI TAIVAALLE. HÄN HUOMASI TUMMIA PILVIÄ. HÄN SANOI ITSEKSEEN: "ALKOI MYRSKY". SITTEEN HÄN EKSUI JA RUPESI ITKEMÄÄN. HÄN LEVÄHTI PUUN VIEREEN JA NUKKUI YÖHÖN SAAKKA, JA HERÄSI AAMULLA.

AURINKO PAISTOI JA SITTEEN HÄN KUULI RAPINAA PENSAAKOSTA. JA SIELTÄ TUPSAHTI PIENI VALKOINEN TUPSU JA HÄN HUOMASI PIENEN KETUNPOIKASEN. KETUNPOIKA ENSIN VÄHÄN PELÄSTYI JA SITTEEN TYTTÖKEIJU SANOI: "MINÄ EN TEE PAHAA". JA SITTEEN KETTU ALKOI TYKKÄÄMÄÄN KEIJUSTA. JA SITTEEN SE KETTU VEI HÄNET OMAAN PESÄÄNSÄ. HÄN TARJOSI TYTÖLLE HYVÄÄ RUOKAA JA SITTEEN HÄN NUKAHTI JA KETTU LAULOI HÄNELLE KETTUJEN TUUTULAULUN. SITTEEN KETTUKIN MENI NUKKUMAAN.

SITTEEN TULI TAAS AAMU. SITTEEN KEIJU MENI LEIKKIMÄÄN ULOS. KEIJUN ÄITI JA ISÄ OLIVAT SUUTUISSAAN. HE ETSIVÄT HEIDÄN PIENTÄ TYTTÖÄÄN TOSI SURUISSAAN. TYTTÖ SANOI KETULLE: "MENNÄÄNKÖ ULOS?". SITTEEN KETTU MENI TYTÖN KANSSA ULOS MIELELLÄNSÄ, MUTTA SITTEEN TYTTÖ EKSUI TAAS.

SITTEEN HÄN LÖYSI KARHUN. TYTTÖ PELÄSTYI VÄHÄSEN, MUTTA KARHU SANOI: "HALUATKO OLLA YSTÄVÄNI?". TYTTÖ SUOSTUI, MUTTA SITTEEN ALKOI TAAS MYRSKY. KARHU VEI TYTÖN KOTIIN. TYTTÖ OLI KIITOISSAAN KARHULLE. SITTEEN HE MENIVÄT LEIKKIMÄÄN AAMULLA ULOS. KARHU JA TYTTÖ OLIVAT PARHAITA YSTÄVIÄ, KUN KETTU OLI POIS. SITTEEN TYTÖN ÄITI JA ISÄ LÖYSIVÄT TYTTÖNSÄ. SANOIVAT KARHULLE KIITOKSET, ETTÄ OLIVAT HOIVANNEET HEIDÄN TYTTÖÄNSÄ. JA KARHU PÄÄSI HEIDÄN LEMMIKIKSEEN. SEN PITUIINEN SE.

TYTTÖ 5V.
5.10.2010

MUTTA, MÄ EN TIEDÄ. SATEENKAARI, KUKKIA JA EN TIEDÄ.
OLI LEIKKIÄ. EN OSAA KERTOAA.

TYTTÖ 5V.
5.10.2010

OLIPA KERRAN PIKKUVARSA, JOKA TAHTOI MENNÄ METSÄÄN. JA SE
OLIKIN RATSUHEPPA. JA SITTEEN HÄNTÄ KUVATTIIN JA HÄN TAHTOI
TEHDÄ KIVAN JUTUN, MITÄ HÄN EI OLLUT PITKÄÄN AIKAAN
TEHNYT. JA SITTEEN HÄN TEKI SEN JA HÄN TYKKÄSI OLLA ÄITINSÄ
LUONA.

TYTTÖ 4V.
5.10.2010

SAKSET, TUOLI, LAATIKKO, IKKUNA, LEIKKI, PALOAUTOT. SATU, JOO, ULKONA LEIKKI, TYTÖT OLI LEIKKI, POJAT, PALAPELEJÄ, APINAT. MINUN KAVERI, VARPAAT, SORMET, PÄÄ, POLVET, HAME, SUKKAHOUSUT, HAALARI, TAKKI, KUMISAAPPAAT, VIOLETIT KENGÄT. TANSSI, BALETTI, TALO, KUKKA, OVI, KISSA, HEVONEN, LEHMÄ, LAMMAS, KOIRA. MIKÄ ELÄIMET ON? KOIRA MISSÄ? MITÄ PUHUU ELÄIMET? MIKÄ KISSAT PUHUU? MITÄ PUHUU KOIRA? MISSÄ ME ASUTAAN?

LÄÄKÄRI, HAMMASLÄÄKÄRI. ULKONA ME LEIKITÄÄN. KUKA TUOLLA TEKEE, MÄ KUULIN. PUNAINEN, KELTAINEN, SININEN, VAALEANSININEN, ORANSSI, KELTAINEN, VALKOINEN, VIOLETTI, VAALEANPUNAINEN, VAALEANVIHREETÄ, HARMAA.

MINÄ NÄKY Y SINUT. TALOSSA ON REMONTTI. MAMA ON MINUN KANSSA KARUSELLISSA. LAITTOI SILMÄT KIINNI. VIHREETÄ, VAALEAN VALKOINEN, TUOLI. MISSÄ SINÄ ASUT? GETAALA. VIOLETTI TUOLI, RUOKA-AIKA. MISSÄ ME ISTUTAAN? KIRJOITAT VAAN. KIRJOITAT, ETTÄ TANSSIVAT. AUTO. MISSÄ ME PESTÄÄN KÄDET? SISÄLLÄ ME OLLAAN. LAULUT HETKET, LELUPÄIVÄ, PAITA, ISO SORMENI. MIKSI MINULLA ON ISO SORMI? MIKSI SINÄ PUHUT ENGLANNIKS? MIKSI SINÄ EI OLET MINUN KAVERI? EI SAA TOISIA LYÖDÄ. EI SAA KILJUA. EI SAA KIUSAA. PRINSESSALEIKKI. POJAT LEIKKII MERIROSVOT. PRINSESSATANSSI, LAULOIVAT PRINSESSAT. MAMA ON MAKASIINISSA.

TYTTÖ 5V.
7.10.2010

OLIPA KERRAN PIKKU-KALLE. HÄN MENI TORILLE. HÄN SÖI
MANSIKOITA. SITTEEN HÄNEN NAAMAANSA PURSKAHTI SE. LOPPU.

POIKA 4V.
7.10.2010

TARINA TIIKERISTÄ

TIIKERI MENI ULOS. SITTEN TIIKERI MENI UIMAAN. JA SITTEN SE MENI TAAS SISÄLLE, SISÄLLE, SISÄLLE. SITTEN SE SÖI ILTAPALAA. SITTEN SE MENI NUKKUMAAN. JA SITTEN SE SÖI AAMUPALAA. JA SITTEN SE MENI TAAS ULOS. JA SITTEN SISÄLLÄ OLI JANO JA SE MENI JUOMAAN. SITTEN SE OLI JUONUT JA SE KÄVELI ULKONA.

JA SITTEN TULI LEHMÄ JA SE ANTOI MAITOA. SITTEN SE MENI POIS. JA SITTEN TULI, KISSA JUOKSI. SITTEN SE MENI KATSOMAAN SEN HAMPAITA. SITTEN MENI SEN HÄNTÄÄN. SITTEN NE LEIKKIVÄT PUKKIHYPPELYÄ. JA SITTEN SE TIIKERI MENI NUKKUMAAN JA SE KISSA JUOKSI POIS.

JA SITTEN TULI. MIKÄ SEURAAVAKSI VOI TULLA? SITTEN TULI KAKSI KISSAA, JOTKA NÄKIVÄT NUKKUVAN TIIKERIN. NE MENIVÄT SEN JALKOIHIN TUTKIMAAN SITÄ JA SITTEN TIIKERI HERÄSI. JA SITTEN TULI KOLME SETÄÄ. YKSI MENI SEN HÄNTÄÄN JA TIPPUI. JA SITTEN SE MENI TAKAISIN JA PYSYI SIINÄ. TOINEN MENI SEN PÄÄHÄN JA SITTEN SE PYSYI SIELLÄ. KOLMAS MENI VATSALLE JA TIPPUI. JA SITTEN SE MENI JA PYSYI SIINÄ. MINÄ EN ENÄÄ JAKSA. SEN PITUIINEN SE.

POIKA 5V.
7.10.2010

OLIPA KERRAN MUUMIPEIKKO, JOKA MENI UIMAAN NIISKUNEIDIN KANSSA. JA SITTEN HE MENIVÄT VAHINGOSSA MUUMIPAPAN VENEELLE. JA SITTEN NE MENIVÄT TEATTERIIN SILLÄ LAIVALLA. MATKALLA NE NÄKIVÄT MÖRÖN JA HATTIVATTEJA. JA SITTEN HE PÄÄTYIVÄT ISON VUOREN ETEEN JA KÄVELIVÄT SITÄ PITKIN. JA SITTEN NIISKUNEITI HUUSI: "TUOLLA ON ELOKUVATEATTERI". SIELLÄ OLI JUHLAT. JA SITTEN HE SÖIVÄT HERKKUJA.

SITTEN HE MENIVÄT TAKAISIN MUUMITALOON. SIELLÄ MUUMIPEIKKO KATSOI NIISKUNEIDIN KANSSA AARREARKKUA. SITTEN KERRAN, KUN NIISKUNEITI KATSOI MUUMIPEIKKOA, KUN SE ROIKKUI SEMMOISISSA KUIN KÖYSISSÄ. SITTEN TULI HAISULI. SITTEN HÄN SANOI: "TUONKO MINÄ VILLIELÄIMIÄ?". SITTEN HAISULI MENI POIS. JA SITTEN NE OTTIVAT KOTOANSA PUUKON. JA SITTEN NE MENIVÄT VAPAUTTAMAAN VILLIELÄIMIÄ, TIIKEREITÄ, KROKOTIILEJÄ JA ISON MERIKÄÄRMEEN.

TYTTÖ 5V.
11.10.2010

OLIPA KERRAN PIKKUINEN STELLA-TYTTÖ, JOKA SANOI, ETTÄ:
"MINÄ HALUAN KUUNNELLA MINUN TARINAN".

TYTTÖ 4V.
11.10.2010

OLIPA KERRAN DINOSAURUS, JOKA NÄKI VESIPUTOUKSEN. SITTEN SE
TYKKÄSI NUKKUA PALJON. SITTEN HÄN TYKKÄSI HYPÄTÄ MEREEN JA
MENNÄ SITTEN KOTIIN. SITTEN HÄN MENI SEMMOISEEN
POMPPULINNAAN. LOPPU.

POIKA 4 ½V.
11.10.2010

OLIPA KERRAN TIIKERI. HÄN OLI KODISSA. TIIKERI MENI ULOS.
SITTEN HÄN TAPASI KISSAN JA SITTEN TIIKERI MENI KOTIIN JA SÖI
RUUAN KISSAN KANSSA. JA SITTEN HE MENIVÄT UUDESTAAN ULOS
JA SITTEN TIIKERI TAPASI PIKKU-MYYN. JA SITTEN HE SÖIVÄT
PIKKU-MYYN KANSSA MARJOJA.

POIKA 4V.
11.10.2010

MINÄ HALUAN KERTOAA, ETTÄ TAMADAANI. KÄDESSÄ ON PERHONEN.
VOI OLLA PARANDO. YHDESSÄ TIIKERIN KANSSA OLI MUUMIPEIKKO
JA MUUMIMAMMA. SITTEN SE KARUSELLISSA. SITTEN, ETTÄ
TÄMMÖNEN VOI OLLA MUUMIPEIKON KANSSA TIIKERI. MINÄ HALUAN
TOMMONEN KIRJOITUS. MINÄ EN JAKSA ENÄÄN.

TYTTÖ 5V.

11.10.2010

KIVIÄ

KIVET OLI KARUSELLISSÄ. SITTEN NE MENI METSÄÄN. JA SITTEN
SIELLÄ OLI HATTIVATTEJA. JA SITTEN NE HATTIVATIT MENI
LAIVALLA. JA SITTEN NE MENI UIMARANNALLE JA NE UI. JA SITTEN
NE MENI TAAS METSÄÄN JA POIMI OMENAN. MUUMILAAKSOSSA NE
NÄKI HAISULIN. NE SANOI: "LIIKU".

POIKA 5V. JA PIKKUVELI 3V.
11.10.2010

OLIPA KERRAN PIKKU-MYY JA SE ASUI SISARENSA JA MUUMIPEIKON
KANSSA. JA SITTEN TULI POLIISIKONSTAPELI JA SITTEN TULI
HAISULI. JA SE HAISULI YRITTI VARASTAA YHTÄ AVAINTA
MUUMIPEIKOLTA. JA SITTEN PIKKU-MYY PURAISI HAISULIA. JA
SITTEN TULI KARHU JA SITTEN TULI NUUSKAMUIKKUNEN, JOKA
AMPUI JOUSIPYSSYLLÄ SITÄ KARHUA. LOPPU.

POIKA 5V.
20.10.2010

OLIPA KERRAN KANTO, JOKA SEISOI PUUSSA. SITTEN PIKKU-MYY
NÄKI KANNON. SITTEN TULI HAISULI JA MEINASI PUDOTTA A PIKKU-
MYYN JOKEEN. MUTTA PIKKU-MYY OLI NIIN PIENI JA OVELA, ETTÄ
SE PÄÄSI KARKUUN MAAN ALLE. LOPPU MUN TARINA.

POIKA 4 ½V.
20.10.2010

OLI HOPPULI JA SITTEN TULI KEIJU. JA PERHONEN TULI. JA
HOPPULI SAI. EI JÄÄ KIINNI. JA SITTEN KEIJU LÄHTI. JA SITTEN
HOPPULI TAAS.

TYTTÖ 5V.
20.10.2010

OLIPA KERRAN PIENI KOTI. JA SITTEEN SITÄ OLTIIIN VIELÄ
RAKENTAMASSA. JA SITTEEN SIELLÄ OLI PUUOVIKELLO. JA SITTEEN
SIELLÄ ASUI KOLME IHMISTÄ JA NE TEKI PARHAANSA. VIHDOINKIN SE
OLI HIENO KOTI.

TYTTÖ 4V.
20.10.2010

ME OLLAAN PIENIÄ KOIRANPENTUJA JA TUOLLA ON MEIDÄN
OMISTAJA. SE JUOKSEE VILLIHEVOSTA KARKUUN. JA ME OLLAAN
EKSYTTY MEIDÄN LAIVALLA PIENEEN SAAREEN. JA ME TEHDÄÄN
KOTIA JUST SINNE SAARELLE. SITTEEN NE VILLIHEVOSETKIN TEKEE
MAJAA. SITTEEN SE VENE LÄHTI KARKUUN JA ME JÄÄTIIN SINNE
SAARELLE.

TYTTÖ 5V.
20.10.2010

OLIPA KERRAN MUUMIPEIKKO JA LAPSIA. JA MUUMIPAPPA NUKKUI RIIPPUKEINUSSA JA HÄN NÄKI UNTA MAJAKASTA. JA HÄN HERÄSI JA TIPPUI RIIPPUKEINUSTA. JA POMPELLI SINNE JA TÄNNE JA SANOI MUUMIMAMMALLE JA LAPSILLE, ETTÄ: "ME MUUTAMME MAJAKKAAN". JA HE MENIVÄT VENEeseen, JA SITTEN OLI TULLUT ILTA JA HE MENIVÄT NUKKUMAAN, KOSKA HEITÄ VÄSYTTI KOVASTI. JA HE NUKKUIVAT. JA SITTEN PIKKU-MYY EI NUKKUNUT OLLENKAAN. SITÄ EI VÄSYTTÄNYT. JA HÄN NÄKI LAIVAN, JOSSA OLI IHMINEN. SE OLI MENNYT JO. JA HÄN HERÄTTI MUUT JA MUUT MENIVÄT KATSOMAAN JA HE NÄKIVÄT SILMÄN. JA HE LUULIVAT SITÄ MERIROSVOLAIVAKSI. JA SITTEN HE AAMULLA OLIVAT JO MENNEET MAJAKKAAN.

TYTTÖ 5V.
20.10.2010

OLIPA KERRAN TIKERI. HÄN MENI TORILLE JA OSTI KYMMENEN MANSIKKAA. JA SITTEN HÄN TAPASI KISSAN TORILLA JA SITTEN HÄN TAPASI PANTTERIN. PANTTERI SANOI, ETTÄ HÄN EI OLE NÄHNYT AARRETTA, VAIKKA TIKERI KYSYI. SITTEN HE SÖIVÄT RUOKAA, VAIKKA HÄN OLI SYÖNYT IHMISIÄ RUUAKSI! JA SITTEN HE LOPETTI RUUAN JA MENIVÄT PIHALLE. JA SITTEN HÄN ASUI TALOSSA MYÖS. SITTEN HÄN MENI UUDESTAAN TORILLE JA KYSYI, OLIKO SIELLÄ LISÄÄ MANSIKOITA. JA SITTEN TORIKASSA SANOI, ETTÄ: "EI OLE ENÄÄ". JA LOPPU.

POIKA 4V.
20.10.2010

OLIPA KERRAN AMOS. SE MENI TORILLE JA OSTI TOMAATIN. JA
SITTEN SE MENI KOTIIN JA SÖI SEN. JA SEN PITUIINEN SE.

POIKA 5V.
20.10.2010

HEVOSEN TAKANA OLI KISSA. JA POJALLA OLI PÄÄSSÄ HATTU.
MERINEIDON VIERESSÄ OLI DELFIINI. JA JOLLEKIN KEPPILEIKKI.
SITTEN KURAHOUSUT PÄÄLLE. STELLA MENI LEIKKIMÄÄN. OLI PIENI
STELLA JA SEN VIERESSÄ LIZA. STELLAN KANSSA OLI TIKKERI. JA
HATTU PÄÄSSÄ OLI PAPPA. KEPILLÄ ON PITKÄT KORVAT. HEVONEN
JUOKSEE PAPPAN VIERESSÄ. PAPPA JUOKSI HEVOSEN VIERESSÄ.
SITTEN KEPIN VIERESSÄ OLI PAPPA. HATULLA OLI PAPPA.
KUMISAAPPAISSA OLI NUUSKAMUIKKUNEN. KEPIN VIERESSÄ OLI
MUUMIPAPPA. SITTEN OLI PAPPA-MIIA. MAMMA-MIIA. JA SITTEN
KEPIN VIERESSÄ OLI PAPPA.

TYTTÖ 5V.
20.10.2010

